

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra českého jazyka a literatury

Bakalářská práce

Barbora Pročková

Ženské hrdinky v díle Jojo Moyesové

Female heroines in the work of Jojo Moyes

Olomouc 2023

vedoucí práce: Mgr. Jana Sladová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předloženou bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jsem jen uvedené zdroje a literatury.

V Olomouci dne 8.11. 2023

.....

Poděkování

Děkuji Mgr. Janě Sladové, Ph.D. za odborné vedení práce, věcné připomínky, dobré rady a vstřícnost při konzultacích a vypracování bakalářské práce.

Obsah

Úvod	4
1 Charakteristika a znaky žánru1	5
3 Biografie a bibliografie Jojo Moyesové	6
3.1 Biografie	6
3.2 Bibliografie	7
4 Romány z tektonického a dějového hlediska	10
5 Román <i>Jako hvězdy v temné noci</i>	11
5.1 Historický kontext	11
5.2 Rozbor a interpretace románu <i>Jako hvězdy v temné noci</i>	13
6 Román <i>Poslední dopis od tvé lásky</i>	26
6.1 Historický kontext	26
6.2 Rozbor a interpretace románu <i>Poslední dopis od tvé lásky</i>	27
7 Komparace motivů, témat a hlavních postav analyzovaných textů	46
7.1 Motivy a témata	46
7.2 Hlavní hrdinky	46
Závěr	48
Informační zdroje	49
Primární literatura	49
Sekundární literatura	49
Internetové zdroje	50

Úvod

Tematika ženských hrdinek v literatuře nás doprovází od nepaměti. Ženské hrdinky v průběhu literárních dějin prošly transformacemi, mnohé jsou vzorem, či inspirací pro mnoho čtenářek, které v beletrii hledají cestu z nelehké životní situace.

Bakalářská práce se zaměřuje na tematiku ženských literárních postav, a to v díle britské spisovatelky Jojo Moyesové. Autorka neúnavně tvoří již od roku 2002, a trůfáme si tvrdit, že svou fantazii ještě nevyčerpala. Každá z jejích hrdinek je jiná, některé jsou odvážné, další zůstávají více v ústraní, jedny se obětují pro své rodiny, jiné touží po lepší budoucnosti, každá z protagonistek je osobitá a neopakovatelná, a přesto je všechny cosi spojuje.

Tato bakalářská práce si klade za svůj hlavní cíl poukázat na rozmanitost charakterů ženských postav ve dvou vybraných románech anglicky píšící autorky Jojo Moyesové.

Rovněž je cílem práce pomocí analýzy a interpretace textu doložit, jak s tematikou různých forem útlaku, násilí, nebo složitých partnerských vztahů autorka pracuje.

Dalším dílčím cílem bude zkoumat, zda se vybrané literární hrdinky během dějové linie románu výrazněji vyvíjejí, mění své názory a postoje, nebo nikoli.

1 Charakteristika a znaky žánru

Autorka se svými díly pohybuje někde na hranici románu s dívčí hrdinkou a románu s hlavní ženskou postavou. V některých románech se zaměřuje na dospívající dívku, v jiných zase na dospělou ženu.

Charakteristika románu je velmi široká. Jde o velký obvykle prozaický epický žánr vyznačující se volnou a elastickou strukturou. Zachycuje rozsáhlou oblast jevů, událostí, společenských vztahů a psychologických situací, připouští různorodost jak obsahovou, tak látkovou a mimo jiné i mnohotvárnost kompoziční výstavby a uměleckých prostředků.¹

Dívčí román je typ románu, zobrazující životní situace příznačné pro dospívající dívky a jim určený k četbě. Vzhledem k značné žánrové nevyhraněnosti se někdy hovoří jen o „dívčí četbě“. Znakem dívčího románu je dívčí hrdinka, dále pak exponovaná citová problematika, nebo také konfliktní situace vázané na typické prostředí, v nichž si hrdinka vytváří, nebo osvědčuje své mravní kvality, např. škola, penzionát, ples, vstup do povolání, rodina, první citové vzplanutí, smrt rodičů a tak dále.

Zmínit můžeme také literární brak, či takzvanou bulvární literaturu. Úzce totiž s žánrem dívčího románu souvisí. Literární brak se vyznačuje kýčovou sentimentalitou, stereotypností, psychologickou povrchností, nebo nevěrohodností děje.²

Dle Encyklopedie literárních žánrů můžeme dívčí román charakterizovat jako žánr populární literatury určený dospívajícím dívkám a mající příběhem napomoci procesu jejich osobního zrání.³

¹VLAŠÍN, Štěpán a kol. *Slovník literární teorie*. 2. rozš. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1984 ISBN neuvedeno.

² Tamtéž, s. 78.

³ MOCNÁ, Dagmar a PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2004. s. 114. ISBN 80-7185-669-X.

3 Biografie a bibliografie Jojo Moyesové

3.1 Biografie

Jojo Moyesová se narodila v roce 1969 a vyrůstala v Londýně. V době vypracování této bakalářské práce žije a píše na farmě v anglickém Essexu spolu se svým manželem, novinářem Charlesem Arthurem a jejich třemi dětmi.

Jde o celosvětově známou autorku, která než se naplno začala živit psaním, pracovala jako typografka Braillova písma pro nevidomé. Vystudovala Royal Holloway a Bedford New College⁴, také Londýnskou univerzitu⁵. V roce 1992 získala stipendium financované deníkem The Independent⁶, díky tomu mohla navštěvovat postgraduální kurz žurnalistiky na City University⁷. Po vystudování vysoké školy pracovala Jojo Moyesová jako novinářka, v této funkci setrvala po dobu deseti let, z toho rok v South China Morning Post⁸ v Hong Kongu a zbylých devět let v The Independent. Tam měla různé pozice jako zpravodajka, asistentka redaktora zpráv, či korespondentka pro umění a média.

Od roku 2002 se zcela věnuje autorské tvorbě. Ve stejném roce vyšla její první kniha *Sheltering Rain* přeložená do češtiny až v roce 2020 pod názvem *Schovej mě v dešti*.

Od startu své kariéry napsala dalších jedenáct románů, téměř všechny se dočkaly překladu do mnoha světových jazyků včetně češtiny.

Autorce byla dvakrát udělena cena Romantic Novelists Award⁹ a dílo *Me Before You* bylo nominováno na knihu roku UK Galaxy Book Awards¹⁰. Kniha *Me Before You* (*Život před tebou*) se od té doby prodalo přes 3 miliony výtisků. Některé autorčiny knihy byly dokonce tak úspěšné, že se dočkaly i filmové verze. Nejznámější filmové podoby se dočkal

⁴ Royal Holloway and Bedford New College, je veřejná výzkumná univerzita a členská instituce federální University v Londýně. Spadá pod ni 6 základních oborů vzdělávání, které se dále dělí. Jsou to: Podnikání a management, inženýrství spolu s fyzikálními a matematickými vědami, humanitní vědy, právo a společenské vědy, environmentální vědy, múzická a digitální umění.

⁵ Londýnská Univerzita známá také jako University of London je jedna z nejprestižnějších vysokých škol ve Velké Británii.

⁶ The Independent je britský deník založený v roce 1986.

⁷ City University je veřejná vysoká škola v Londýně založena roku 1894.

⁸ Jde o anglicky psané noviny se sídlem v Hong Kongu.

⁹ Cena za romantický román roku. Udělována ve Velké Británii od roku 1960.

¹⁰ UK Galaxy Book Awards jsou výroční ceny, které se udělují nejlepším titulům z britské beletrie a literatury faktu v jedenácti kategoriích, včetně těch pro debutové a dětské autory.

román *Než jsem tě poznala*, film byl natočen v roce 2015. V roce 2021 vstoupil do kin snímek s názvem *Poslední dopis od milence* natočený na motivy knihy *Poslední dopis o tvé lásce*¹¹

3.2 Bibliografie

Autorka v zahraničí debutovala v roce 2002 románem *Sheltering Rain (Schovej mě v dešti, česky 2020)*. Kniha je inspirována skutečnými osudy jejích prarodičů. Pojednává o generaci tří žen, jejichž osudy se navzájem proplétají a dávají nám nahlédnout do minulosti hlavních hrdinek.

Další knihou vydanou v zahraničí v roce 2004 je román s názvem *Foreign Fruit (Zakázané ovoce, česky 2018)* zde nám autorka předkládá příběh z období po druhé světové válce.

Její knižní tvorba pokračuje románem vydaným v originále roce 2007 s názvem *Silver Bay (Stříbrná zátoka, česky 2015)*. Kde vidíme příběh hlavní hrdinky, která svádí boj sama se sebou. Sledujeme zde romantickou linku, kdy se hrdinka snaží nezamilovat se do muže, který si její lásku nezaslouží, a ještě ke všemu chce zničit zátoku, která poskytuje útočiště velrybám a postavit na jejím místě luxusní hotel.

Dalším z výčtu románů této autorky je kniha z roku 2009 s názvem *The Horse Dancer (Krasojedkyně, česky 2018)*. Tato kniha se jistým způsobem prolíná do autorčiny oblíbené aktivity, což je jízda na koni. Pro knihu je to jistá výhoda, protože jí dodává na věrohodnosti. Kromě krasoježdění jsou zde také řešeny sociální otázky.

Knihou, která byla tak úspěšná, že byla dokonce v roce 2021 zfilmována je román nesoucí název *The Last Letter from Your Lover (Poslední dopis od tvé lásky)*, který byl knižně v anglickém originálu vydán poprvé v roce 2008, česky pak vyšel v roce 2013. Zde můžeme sledovat mladou ženu, řešící nefungující manželství, toužící po dětech a zamilovávající se do nesprávného muže, se kterým se nakonec pokusí opustit manžela. Bohužel neúspěšně.

The Girl You Left Behind (Dívka, již jsi tu zanechal, česky 2015) je román vydaný v originále v roce 2012, pojednávající o těžké válečné době ve Francii v roce 1916, kdy po odchodu muže na frontu zůstává hlavní hrdinka na všechno sama, musí se postarat o sestru, její děti a hostinec, který slouží jako stravovací zařízení pro nepřátelské německé vojáky.

¹¹ Jojomoyes.com: About-jojo [online]. ©2016 [cit. 2023-09-07]. Dostupní z: <https://web.archive.org/web/20160609133852/http://www.jojomoyes.com/about-jojo>

Autorka Jojo Moyesová se beze sporu nejvíce proslavila svým románem *Me Before You* vydaným v roce 2012 (*Než jsem tě poznala*, česky 2013). Děj se točí kolem mladého muže upoutaného po nehodě de facto na lůžko a mladé hrdinky, která jej ošetřuje. Nakonec se do sebe zamilují. Hlavní hrdina se na konci knihy rozhodne pro eutanázii. Kniha prorazila především díky silnému citovému zážitku z lásky, která byla předem nemožná. Román se časem dočkal i filmového zpracování a dvou pokračování.

První z nich byla kniha s názvem *After You* vydána v roce 2015 (*Život po tobě*, česky 2017), kdy se mladá hrdinka vyrovnává se ztrátou své lásky a přitom na ni doléhá Williamova minulost. Dozvídá se například, že má šestnáctiletou dceru.

Tato minisérie je zakončena posledním, tedy třetím dílem skrývajícím se pod názvem *Still Me* (*Sama sebou*, česky 2018). Kniha byla v originálu vydána v roce 2018. Mladá hrdinka Louisa Clarková, kterou již důvěrně známe z předešlých dvou dílů, se nyní ocitá v New Yorku, daleko od rodiny a přítele doma v Londýně. Jak už kniha napovídá, jde v ní o hledání sama sebe a nových životních směrů.

Nesmíme opomenout, ani román *The One Plus One* (*Jeden plus jedna*, česky 2017) vydaný v originále v roce 2014. Hlavní hrdinka Jess Thomasová se zde potýká s vážnými sociálními problémy. Opustí ji manžel, nemá na školné pro dceru, její syn ve škole zažívá šikanu. Spása pak přijde v podobě bohatého muže, jež se jí pokusí změnit život.

Dalším úspěšným románem této autorky je kniha *The Giver of Stars* (*Jako hvězdy v temné noci*, česky 2020) vydaná v originále v roce 2019, o rok později byla přeložena i do českého jazyka. Pojednává o dvou hlavních hrdinkách Alici a Margery, které se snaží spolu s dalšími ženami šířit vzdělanost do těžko přístupných míst Apalačských hor, a přitom hledají své osobní štěstí.

A v neposlední řadě musíme zmínit knihu, která v originále vyšla v roce 2006, ale do češtiny byla přeložena teprve letos jako „novinka autorky“ jedná se o román s názvem *Ship of Brides* (*Lod' plná nevěst*, česky 2023). Jedná se o literární počín, který nám vykresluje situaci po druhé světové válce. Konkrétně pak rok 1946, kdy na letadlové lodi Victoria míří do Anglie přes šest set válečných nevěst, převážně z Austrálie, které míří za svými manželi. Tento příběh, je stejně jako některá další autorčina díla inspirován skutečnou událostí.

Další a poslední knihou autorky, která vyšla v originále v roce 2016 a česky byla vydaná až v roce 2023, je titul s názvem *Paris for One and Other Stories* (*Paříž pro jednoho a jiné*

povídky, česky 2023). Jedná se o jedenáct vtipně laděných povídek vypovídajících o silných ženách, které toho v životě nemálo dokázaly.

4 Romány z tektonického a dějového hlediska

Rádi bychom se mimo jiné zmínili i o kompozici obou románů. Román *Poslední dopis od tvé lásky* nám umožňuje sledovat více dějových linií najednou. Jedná se tedy o paralelní kompozici textu. Je to taková kompozice, ve které se uplatňují dvě nebo více dějových linií.¹² Ty mohou být rozvíjeny autorem samostatně, nebo se jako v našem případě vzájemně prostupovat. Ve výše zmíněném románu jsou nám celkově představeny tři dějové linky.

První z nich je linie současného 21. století, kdy se novinářce Ellie Haworthové dostanou do rukou dopisy psané bezmála o půl století dříve. V dopisech mladý, neznámý muž žádá ženu, aby kvůli němu opustila svého manžela. Kromě tohoto tématu je zde dán prostor i samotné Ellie, která udržuje poměr s ženatým mužem. Při čtení dopisů si postupně uvědomuje, že to, co právě prožívá není skutečná láska. Při hledání pravdy o mileneckém páru z šedesátých let dvacátého století budeme postupně sledovat i její snahu nalézt samu sebe.

Druhá linie nám nastiňuje okolnosti seznámení se ne příliš šťastně vdané Jennifer Stirlingové s mladým rozvedeným novinářem Anthonym později také popisuje jejich milostné pletky až do tragické autonehody.

Třetí linie čtenářům pak osvětluje události po vážné nehodě hlavní hrdinky Jennifer, kdy důsledkem havárie přišla o svou paměť a pátrá po tom, kým byla dřív.

Druhým, námi zkoumaným románem bude dílo nesoucí název *Jako hvězdy v temné noci*. Toto dílo Moyesové se kompozičně drží pouze jedné jediné dějové linky, mluvíme zde o posloupnosti chronologické, též někdy nazývané kronikářská.¹³

Musíme konstatovat, že v jednom momentu se v knize *Jako hvězdy v temné noci* objeví kompozice čistě retrospektivní. Čtenář zde sleduje příběh ve zpětném chodu, kdy se hrdinky po nalezení mrtvol, která je důsledkem jistého konfliktu, retrospektivně vrací k počátečním motivům činu.¹⁴

¹² VLAŠÍN, Štěpán a kol. *Slovník literární teorie*. 2. rozš. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1984. s. 179-180. ISBN neuvedeno.

¹³ Tamtéž, s. 179-180.

¹⁴ LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. *Průvodce literárním dílem: výkladový slovník základních pojmů literární teorie*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství H & H, 2002. s. 152. ISBN 8073190206.

5 Román *Jako hvězdy v temné noci*

Román *Jako hvězdy v temné noci* nám zobrazuje příběh z doby hospodářské krize v Americe. Jedná se tedy o 30. léta 20. století. Jeho hlavní ženskou hrdinkou je Alice Van Cleve, rozená Wrightová, snažící se najít smysl vlastního života, pravdu o svém nefunkčním manželství a mimo jiné i důkazy o pochybných uhelných dolech provozovaných tchánem. Ani v tomto románu autorka nezůstala pouze u jedné hlavní hrdinky. Opět se zde v opozici k Alici objevuje druhá ženská hrdinka tentokrát Margery O'Hareová. Margery je v očích celého města poznamenaná starými činy svého otce, v milostném životě sice našla lásku, ale potýká se s mnohem vážnějšími problémy, jedním z nich je třeba obvinění z vraždy.

5.1 Historický kontext

Velká hospodářská krize v Americe (1929–1933) je označení hospodářské světové krize, která vypukla v říjnu 1929 v New Yorku. Tamní burza zaznamenala po takzvaném „černém čtvrtku“ (24.10.1929) kolaps a následně se zhroutil celý trh s cennými akciemi. Americké banky reagovaly na vzniklou situaci stažením své účasti na mezinárodních půjčkách, včetně peněz poskytovaných Německu na splácení reparací a obnovu a rozvoj průmyslu. V Německu i USA lidé začali vybírat úspory a mnohé banky musely být vzhledem ke své platební neschopnosti zavřeny.

Rolníci nebyli schopni prodat úrodu, továrny a průmyslové koncerny nemohly získat úvěry a zkrachovaly. Dělníci byli propouštěni, obchodníci bankrotovali a vlády nadále nemohly pokračovat ve vyplácení podpor v nezaměstnanosti. V Německu vzrostla nezaměstnanost na 6 mil., ve Velké Británii na 3 mil., a v USA na 14 mil. Do 1932, kdy se stal prezidentem Franklin D. Roosevelt, vyhlásila víc než polovina bank v USA úpadek. Situace se začala pomalu zlepšovat v souvislosti s obnovením finanční důvěry. Nejsložitější byla situace v Německu, kde nacistická třetí říše upevnila své postavení jako síla, která se zdála být schopná oživit německou ekonomiku.¹⁵

Druhým velkým tématem je **rasová diskriminace Afroameričanů**. V románu je mimo jiné řešena i otázka rasové diskriminace, kterou autorka demonstruje na jedné z vedlejších postav Sophii Kernworthové.

¹⁵ *Oxfordský slovník světových dějin*. 1. vyd. Praha: Academia, 2005. s. 679 ISBN 80-200-1054-8.

„Jak uvádí britský teoretik R. Miles, slovo rasismus poprvé použil německý autor M. Hirschfeld v názvu své knihy vydané v letech 1933-1934.“¹⁶ Doslovná citace z knihy byla použita záměrně, a to především proto, aby byla jasná spojitost. Autorka Jojo Moyesová svůj román zasazuje do zhruba 30. let minulého století. Úryvkem se snažíme poukázat na to, že diskriminace menšin v době, do které je kniha zasazena, nebyla tehdy nijak právně stíhána. Dokonce tato nesnášenlivost vůči Afroameričanům nebyla ani řádně pojmenována.

Lidé v tehdejší Americe, a nejen v Americe v sobě měli zakořeněnou určitou nenávist a předsudky, běžně se stávalo, že docházelo k pronásledování, nebo zotročování příslušníků jiné rasy. Až později vlivem vývoje společnosti byla tato intolerance zvaná rasismus postupně zmírněna.¹⁷

¹⁶ MACHALOVÁ, Tatiana. *Lidská práva proti rasismu*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 2001. s. 86. ISBN 80-7239-099-6.

¹⁷ MACHALOVÁ, Tatiana. *Lidská práva proti rasismu*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 2001. s. 84-106. ISBN 80-7239-099-6.

5.2 Rozbor a interpretace románu *Jako hvězdy v temné noci*

„Nikdo ji nevaroval, že ve skutečnosti bude zdvořile konverzovat s postaršími tetičkami nad parádním porcelánem, že bude neustále něco spravovat nebo pořád dokola vyrábět sešívané příkrývky.“¹⁸ Alice jako dospívající a svobodná dívka vyrůstající v Anglii okolo roku 1930 si převážně nemohla dovolit mít vlastní názory, ani postoje, její slovo příliš neznamenalo téměř ve všem za ni rozhodovali rodiče. Když potkala svého muže Bennetta, brala jej jako únik z Anglie.¹⁹ Záhy ale zjišťuje, že si ani přestěhováním do Kentucky příliš nepolepšila, protože příliš neovládala americkou angličtinu a její přízvuk byl víc než znatelný, stávala se často terčem nejrůznějších posměšků: „A na každé další návštěvě po té první měla hostitelka potřebu začít historku o tom, jak Alice nabídla ostatním dámám ‚koláčky‘, když měla přece říct ‚sušenky‘ (ostatní ženy se z toho mohly potrhát smíchy).“²⁰

Ani v manželství její situace není o mnoho lepší, neustále jen poslouchá, že něčemu nerozumí, že pochází z Anglie, kde je všechno jiné a její způsoby zde nebudou trpěny. Hlavní hrdinka si přesto brzy najde způsob, kterým si začne v manželství, kde vládnu muži prosazovat svou. Všimne si, jaký vztah chovali manžel s tchánem k zesnulé paní Van Cleveové, a začne jej využívat ve svůj prospěch. Můžeme konstatovat, že k dosažené svého využívá psychologických manipulativních technik.²¹ „Byl to jeden z největších domů ve městě, ale byl přecpán těžkým starožitným nábytkem a snad každou volnou plochu zabíraly fotografie paní Van Cleveové...“²² Z předchozí ukázky vyplývá, jak byli otec i syn na zesnulou matku fixováni. Když se Alice rozhodla poprvé v životě manželovi vzepřít, prozíravě své rozhodnutí zaštitila jménem jeho matky.²³ „Alice se naklonila. ‚Můj manžel mi zrovna povídal, jak moc je pro něj plnění občanských povinností důležité, zrovna tak, jak bývalo pro jeho drahou matku, takže se moc ráda zapojím.‘“²⁴ Mladá žena několika správně mířenými slovy

¹⁸ MOYES, Jojo. *Jako hvězdy v temné noci*. 1. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková. Praha: Ikar, 2020. s. 13. ISBN 978-80-249-4347-3.

¹⁹ NEUMANN, Stanislav Kostka a KLOUČKOVÁ, Evženie. *Dějiny ženy: populárně sociologické, etnologické a kulturně historické kapitoly*. 1. vyd. Praha: Otakar II., 1999. ISBN 8086355039.

²⁰ MOYES, Jojo. *Jako hvězdy v temné noci*. 1. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková. Praha: Ikar, 2020. s.23. ISBN 978-80-249-4347-3.

²¹ EDMÜLLER, Andreas a WILHELM, Thomas. *Velká kniha manipulativních technik*. 1. vyd. Přeložila Iva Michňová. Praha: Grada Publishing, 2011. s. 15-29. ISBN 978-80-247-3778-2.

²² MOYES, Jojo. *Jako hvězdy v temné noci*. 1. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková. Praha: Ikar, 2020. s. 21. ISBN 978-80-249-4347-3.

²³ DEETJENS, Marie-Chantal. *Citová závislost: jak se z ní vymanit*. 1. vyd. Přeložila Abigail Kozlíková. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0588-3.

²⁴ MOYES, Jojo. *Jako hvězdy v temné noci*. 1. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková. Praha: Ikar, 2020. s. 28. ISBN 978-80-249-4347-3.

dostane svého muže přesně tam, kam potřebovala. Na toto chování poukazujeme i proto, že oproti autorčiným ostatním hrdinkám je spíše atypické. Další věci, na kterou bychom rádi poukázali je manželova fixace na matku, dovolujeme si tvrdit, že autorka pracuje s poznatky Carla Gustava Junga a jeho teoriemi o tom, že každý muž chce ve své manželce vidět část své matky.²⁵

Následujícím úryvkem z románu do děje vstupuje druhá z hlavních hrdinek Margery O' Hareová. „*Alice zaznamenala mezi přítomnými jakési neurčitě nespokojené mumláni a uvědomila si, že je určeno právě Margery. Také si všimla, že to Margery O'Hareovou zjevně sebeméně netrápí.*“²⁶ Později si budeme moci povšimnout, že autorka pro své dvě hlavní hrdinky volila rozdílné povahy. A přestože mnoho životních situací je bude pojít, ke každé si čtenář získá sympatie z jiných důvodů. Pokud budeme analyzovat, proč se v sále po příchodu Margery ozývalo nespokojené mumláni, poodkryjeme další z vrstev titulu *Jako hvězdy v temné noci*. Předsudky se v knize objevují jak vůči ženám, tak vůči občanům jiné barvy pleti, či cizincům. Autorka však pracuje i s daleko obyčejnějším předsudkem typu: „jablko nepadlo daleko od stromu.“ A právě s tímto typem předsudku se bude potýkat Margery O'Hareová. Její otec byl notorický alkoholik, násilník a dlužník a lidé na maloměstě proto koukají skrze prsty i na jeho dceru. U Margery také vidíme, že není zvyklá dávat najevo emoce, obvykle se tváří neproniknutelně, nebo situaci zlehčuje například větou: „*Mně se zdá, že se beze mě docela obejdeš.*“²⁷

Margery se k předsudkům staví po svém. Na první dojem to na čtenáře působí tak, že jí odtažitost ostatních vlastně vyhovuje. „*„Dělám si, co chci, a lidi mě většinou nechávají na pokoji.*“ *Naklonila se a pohládila mulu po šíji. „A přesně tak mi to vyhovuje.*“²⁸ A právě předsudky vůči Margery souvisejí s dalším rozvojem svéhlavosti Alice. Nepřebírá totiž názory tchána, manžela ani žádného jiného obyvatele Kentucky. Chce si o Margery vytvořit obrázek sama. Také časem zjišťuje, že je jí mnohem lépe v horách než doma v nefunkčním manželství. „*„Ať už pocházela Margery O'Hareová z jakékoli rodiny, už za tři dny si Alice uvědomila, že raději tráví čas s ní než s kýmkoli jiným v Kentucky.*“²⁹

²⁵ JUNG, Carl Gustav. *Vývoj osobnosti*. 1. vyd. Přeložil Karel Plocek a Petr Babka. Praha: Portál, 2022. s. 214-228. ISBN 978-80-262-1954-5.

²⁶ MOYES, Jojo. *Jako hvězdy v temné noci*. 1. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková. Praha: Ikar, 2020. s. 26. ISBN 978-80-249-4347-3.

²⁷ Tamtéž, s. 66.

²⁸ Tamtéž, s. 36.

²⁹ Tamtéž, s. 42.

Alice se proměnila povahově, tvořila si vlastní názory. Měnila se i svým vzhledem, z drobné, hubené a bledé Angličanky se stávala opálená a jízdou na koni zocelená žena. V románu tedy nepozorujeme transformaci ženské hrdinky jen po duševní stránce, ale i po té fyzické. „*Dvě fialové modřiny na kolenou, jedna na levém kotníku, puchýře na místech, kde by ji nikdy nenapadlo, že se puchýře můžou dělat, za pravým uchem shluky zanícených štípanců, čtyři ulomené nehty, spálená kůže na krku a nose...*“³⁰

Obě hrdinky kromě rozvážení knih po Apalačských horách spojuje i jakási milostná linka, kterou obě prožívají. Každá však naprosto odlišně. Margery má vedle sebe milujícího partnera, kterého si neustále drží od těla a odmítá jej. „*Jestli za mnou budeš chodit a omílat to pořád dokolečka, nebudu se s tebou vůbec bavit.*“³¹ Toto je třeba její reakce na to, že si jí chce její partner vzít za ženu. Později se dozvídáme, že její odmítavé chování pramení ze vztahu její matky a otce. Oproti tomu Alice, která již vdaná je, řeší naprosto jiné potíže. Konkrétně to, že jí její manžel neustále shazuje a přehlíží. „*Couvla, pak se otočila a vyběhla rychle po schodech, brala je po dvou, aby neviděl, jak se jí oči zalily slzami.*“³² Alicina reakce po tom, co jí její manžel opětovně oznámil, že nemá v úmyslu s ní trávit čas.

Na autorce je sympatické, že nám povahy hlavních hrdinek nepopisuje jednoznačně. Vždy nás nechá trochu tápat a tvořit si teorie. Zrovna tak třeba u Margery. Čtenář tuší, že za její neochotou provdat se za Svena se skrývá nějaký hluboký příběh, který bude postupně odkrýván. U této hlavní hrdinky je tak pracováno s traumatem, kterým si prošla jako dítě a nese si jej sebou již spoustu let. „*Otec praštil jejího čtrnáctiletého bratra Jacka tak, až přeletěl přes celou místnost a vyrazil si dva zuby, jen proto, že se mu snažil zabránit, aby přestal mlátit jejich matku.*“³³ A právě tohle je důvod, proč se Margery nevdala. Když potom otec zemřel při opilecké přestřelce, Margery neuronila jedinou slzu, cítila pouze neskrývanou úlevu, neměla zapotřebí se přetvařovat, aby uspokojila očekávání ostatních. „*Proč bych měla brečet?*“ *Opáčila, když se jí pastor McIntosh starostlivě dotázal, jestli je v pořádku. „Jsem ráda, že umřel.“ „Ted’ už nikomu ubližovat nebude.“*“³⁴ Když Margery vypráví Alici o svém otci a ukazuje jí rány, je vyrovnaná, klidná, nedává najevo žádné známky bolesti, křivdy, smutku. Je na ní vidět, že jí to sice stálo mnoho sil, ale dokázala se se svou minulostí srovnat, což je na tak mladou ženu obdivuhodné, nutí nás to k zamyšlení, jak psychicky silným

³⁰ Tamtéž, s. 49.

³¹ Tamtéž, s. 67.

³² Tamtéž, s. 53.

³³ Tamtéž, s. 70.

³⁴ Tamtéž, s. 71.

člověkem asi musí tato hrdinka být. „*To mám od toho, jak mě táhl za vlasy dvě patra po Oschodech, tři dny po babiččině smrti. Celou hrst mi jich vyrval.*“³⁵

V následující ukázce můžeme sledovat, že i přes všechno, čím si Margery prošla, neztratila smysl pro krásu, stále se dokázala radovat, nezahořkla. V jejím nitru se skrývá cosi jemného a ranitelného. „*Vidíš to? Ukázala k horám tyčícím se v dáli. O tom jsem jako dítě snila. Jenom já a Charley, tam nahoře, to je moje nebe, Alice. Každý den můžu být v nebi.*“³⁶

A zatímco nám autorka začíná rozplétat nitro jedné hrdinky, na druhou aplikuje naprosto opačnou psychologii. Alice začíná být zamlklá, nechává si věci pro sebe, nesvěřuje se, plně se ponořuje do práce knihovnice. A pociťuje velkou úzkost pokaždé, když jen pomyslí na to, že by o svou práci mohla přijít. „*Jestli o tu práci přijdu, pomyslela si a do žaludku jako by jí přitom spadl těžký kámen, nebudu mít vůbec nic.*“³⁷ Alice se charakterně opět posunuje ve chvíli, kdy svěří Margery celou pravdu a konečně se jí kdesi hluboko v nitru uleví. Autorka tím také poukazuje na to, že svěřit se přítelkyni se svým trápením není vždycky známkou slabosti. „*Jenomže to je právě to! Problém je s Bennettem!*“ Alice nervózně sepjala ruce. „*Už je to několik měsíců a on ještě – on nechce –*“³⁸ Z ukázky je jasné, že Alicin manžel má problém s jejich sexuálním životem, mladá žena sama o tomto tématu mluví jen velmi nerada a vyjadřuje se v náznacích. Pavel Říčan ve své knize uvádí: „*Milostná intimita je tedy jedním z hlavních témat mladé dospělosti, její vytvoření je úkolem tohoto období.*“³⁹ S ohledem na toto tvrzení se můžeme domnívat, že problém manželova nezájmu netkví v hrdince samotné, ale spíše v manželově výchově a dospívání. Dost možná jeho chování souvisí s faktem, že brzy přišel o matku a vychovával jej jen otec, kterému chyběla empatie. Ve chvíli, kdy Margery pochopí a pokusí se Alici pomoci, v Alici převládne hrdost a odmítne. „*Alice rázně vykročila zpátky ke knihovně. Zvládnou to sama.*“ „*Děkuju.*“⁴⁰ Alicino odmítavé chování vůči pomoci může taktéž vycházet z pocitů studu, přestože má ke kamarádce blízký vztah.⁴¹

Alice, ačkoli podvědomě ví, že její manželství je nefunkční, si tento fakt pořád nedokáže zcela připustit. Vrací se do minulosti a zůstává uvězněná v představách. Stále miluje muže,

³⁵ Tamtéž, s. 72.

³⁶ Tamtéž, s. 74.

³⁷ Tamtéž, s. 75.

³⁸ Tamtéž, s. 112.

³⁹ ŘÍČAN, Pavel. Cesta životem: vývojová psychologie. 4., doplněné vydání. Praha: Portál, 2021. s. 245. ISBN 978-80-262-1783-1.

⁴⁰ MOYES, Jojo. *Jako hvězdy v temné noci*. 1. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková. Praha: Ikar, 2020. s. 112. ISBN 978-80-249-4347-3.

⁴¹ ŘÍČAN, Pavel. Cesta životem: vývojová psychologie. 4., doplněné vydání. Praha: Portál, 2021. s. 245-250. ISBN 978-80-262-1783-1.

kterým její manžel již není. „...*jaký býval dřív, když ji brával do náručí a šeptal jí do ucha sladká slovíčka a v očích měl příslib budoucnosti plné smíchu a lásky.*“⁴² Spousta autorů ženských románů pracuje s tím, že hlavní hrdinka se rozhodne žít v minulosti a odmítá pravdu. Protože je to jednodušší. Moyesová se svou hrdinkou pracuje odlišně. Alice si sice stýská, ale stále si udržuje kontakt s realitou a změnu v manželství si uvědomuje, přestože ještě není schopna ze vztahu odejít.

Do příběhu se nám promítá i další knihovnice – Sophie. Pomocí její postavy nám autorka demonstuje otázku rasové diskriminace v Americe, která je dalším velkým tématem románu hned po těžké práci v dolech, domácím násilí a nefunkčním milostném životě Alice. Toto téma je zde popsáno skutečně velmi citlivě. Autorka s pečlivou přesností naznačuje a bystrému čtenáři samy dochází nejrůznější spojitosti a detaily. Autorka velmi chytře vylíčila Sophii jako velmi hodnotného člověka, čímž jen podpořila čtenáři sympatie s ní. Autorka tak podporuje čtenářské rozhořčení nad nespravedlností, která se mladé ženě děje. „*Na náměstí plném opilých, rozdivočelých bílých mladíků by pro Sophii nebylo bezpečno. Najednou ji napadlo, že vlastně neví, jestli pro Sophii nějaké bezpečné místo existuje.*“⁴³ Sophie si hledí svého, nikoho nepobuřuje, nikomu neubližuje, pracuje hlavně v noci, aby v knihovně nebyla vidět. Přesto je neustále napadána a utlačována. „*Máte tady barevnou ženskou!*“ „*Tohle je knihovna pro bílý. Vůbec tady nemá co dělat!*“⁴⁴ „*Přesto jak se k Sophii lidé chovají, ona neztrácí vůli ani odvahy.*“ „*Vážně si myslíš, že mi banda usmrkanců zakáže dělat mou práci?*“⁴⁵ V knize je hned několik silných momentů, kterými nám autorka naznačuje, že Američané utiskovali Afroameričany, aniž by k tomu měli důvod. V podstatě nám následující vzpomínka Sophie naznačuje, že bohužel nešlo pouze o útisk. „*Jednou jsem byla zamilovaná. Jmenoval se Benjamin...*“ „*Ale už je mrtvý.*“ „*Někdo ho zastřelil. Nic nedělal, jenom šel domů z práce, hleděl si svého.*“⁴⁶ Autorka poukazuje na to, že rasová segregace byla skutečně založena výlučně na barvě kůže, nikoli například na mravním úpadku Afroameričanů.⁴⁷

⁴² MOYES, Jojo. *Jako hvězdy v temné noci*. 1. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková. Praha: Ikar, 2020. s. 129. ISBN 978-80-249-4347-3.

⁴³ Tamtéž, s. 129.

⁴⁴ Tamtéž, s. 139.

⁴⁵ Tamtéž, s. 141.

⁴⁶ Tamtéž, s. 239.

⁴⁷ MACHALOVÁ, Tatiana. *Lidská práva proti rasismu*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 2001. s. 125-127. ISBN 80-7239-099-6.

Sophie se také stává důvodem další rozepře Alice a jejího tchána. Požadoval totiž, aby Sophie v knihovně dále nepracovala. Ale ostatní knihovnice v čele s Margery si prosadily svou a Sophie v knihovně zůstala. „*Margery se opřela o stůl. „Dnes je nová doba a barevní už pracují ve spoustě odvětví. Slečna Sophia je plně kvalifikovaná knihovnice a udržuje náš fond v provozuschopném stavu.*“⁴⁸ Následně tchán po Alici požadoval, aby v knihovně přestala pracovat. Ta se mu postavila. Z ustrašené mladé dívky se stala ženou s pevným postojem. „*Z knihovny neodejdu.*“ V reakci tchána se v knize poprvé setkáváme s výhrůzkami, agresí a později i násilnickými sklony. „*Pan Van Cleve vzteky zřítel. „Chceš pořádně proplesknout, ženská?*“⁴⁹ Tentokrát ovšem zůstane jen u pohrůzek. Manžel se Alice před svým otcem nezastane, přesto se hrdinka stále marně snaží jejich manželství napravovat. Manžel o jejich společný život nejeví zájem. Když se Alice pokusí naplnit v ložnici své manželské povinnosti, odstrčí ji a odejde spát na gauč. „*Alici se zalily oči slzami. „Proč jsi takový? Jenom jsem tě chtěla potěšit, chci, abys byl šťastný...*“⁵⁰ Opět se setkáváme s odmítavým chováním manžela, který nejspíše v mládí neprošel správným psychickým vývojem, proto je pro něj intimita a sex naprostým tabu. Autorka zde problém popisuje vcelku jasně, příčinu si však čtenář může jen domýšlet.⁵¹ Navíc autorka propad v manželství Alice podporuje i vykreslením toho, jak její vztah vidí ostatní obyvatelé městečka. „*Ale tuhle jsem ho viděla s Alicí, jak jdou z kostela, a on se k ní chová, jako kdyby byla prašivá! Ani jí nenabídl rámě!*“⁵²

Jak jsme již dříve zmínili, Alicin tchán má sklony k vyhrožování a násilí. V románu jeho chování vůči Alici vyvrcholí tím, že si snacha dovolí na Vánoce podarovat dvěma panenkami, které patřily do sbírky jeho zesnulé manželky, děvčátka žijící v horách. „*To neudělám! Nehodlám je sebrat dvěma dětem bez maminky!*“⁵³ Když Alice odmítne panenky vrátit, dostane od tchána několik dobře mířených ran. Její manžel je celému incidentu přítomen, ale nezasáhne. Zmlácená a zubožená Alice se nakonec ocitá v noci před domem Margery se slovy: „*Říkalas, že jsme kamarádky?*“

⁴⁸ MOYES, Jojo. *Jako hvězdy v temné noci*. 1. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková. Praha: Ikar, 2020. s. 145. ISBN 978-80-249-4347-3.

⁴⁹ Tamtéž, s. 147.

⁵⁰ Tamtéž, s. 162.

⁵¹ ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem: vývojová psychologie*. 4., doplněné vydání. Praha: Portál, 2021. s. 240-247. ISBN 978-80-262-1783-1.

⁵² MOYES, Jojo. *Jako hvězdy v temné noci*. 1. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková. Praha: Ikar, 2020. s. 168. ISBN 978-80-249-4347-3.

⁵³ Tamtéž, s. 197.

V Alici se nakonec emoce zmítaly natolik, že napsala dopis domů do Anglie a žádala o radu. „*Tvůj muž je pohledný, finančně zajištěný a může Ti zajistit dobrou budoucnost. Osobní štěstí není v životě to hlavní.*“⁵⁴ Touto odpovědí matky dceři autorka demonstruje tehdejší poměry vyšší třídy a smýšlení matky Angličanky. Čekali bychom, že matka svou dceru pochopí, ale autorka nás opět vyvádí z omylu. Autorka poukazuje i na povrchnost tehdejší společnosti. „*Kdyby ses ovšem rozhodla vrátit domů bez svého muže, považuji za nutné Ti sdělit, že bys u nás už nebyla vítána.*“⁵⁵

Alice si začíná uvědomovat, že je zde ještě jeden člověk, který ji chce pomoci – Fred. „*Budu tady, Alice.*“⁵⁶ Také proto hrdinka konečně nachází sílu promluvit si se svým manželem, zároveň si přiznává, že její manželství je již dávno vyhaslé. „*Podívala se na muže, kterého si více než před rokem vzala. Ted' si uvědomovala, že to nebylo žádné splynutí duší, že pro ni představoval spíš možnost úniku.*“⁵⁷ Zároveň v sobě sebere tolik síly, aby odmítla tchánův pokus o omluvu formou obálky s penězi. „*Alice zvedla hlavu. Nevrátila bych se, ani kdyby mi dal tisíc dolarů.*“⁵⁸ Na místě je také zmínit, že tchán používá metodu tlaku – konkrétně tedy finančního nátlaku, kterým se snaží Alici ovlivnit. Jedná se o jednu z manipulativních technik.⁵⁹

Alice se manipulovat nenechá. „*Už při několika příležitostech jste dal jednoznačně najevo, že mě považujete za couru. Ovšem já se na rozdíl od coury koupit nenechám.*“⁶⁰ V ukázce je patrný mentální posun hrdinky. Z poslušné loutky se z ní stává čím dál nezávislejší a tvrdší žena. Přesto měla své slabé chvíle, kdy se cítila nemilovaná a osamělá. Jedna z myšlenek, které se jí honily hlavou, byla tato: „*Dokud máš knihovnu, máš aspoň něco.*“⁶¹

Aliciny nekonečné boje s tchánem ovšem nekončí. Dalším jeho pokusem o manipulaci je vyslání pastora, který má Alici přesvědčit k návratu domů, protože se přeci nesluší, aby manželé bydleli odděleně. Autorka zde pracuje opět s manipulativními technikami. Tentokrát techniky patří do sekce emocionální apely. Apelů je několik druhů – autorka

⁵⁴ Tamtéž, s. 188.

⁵⁵ Tamtéž, s. 188.

⁵⁶ Tamtéž, s. 207.

⁵⁷ Tamtéž, s. 208.

⁵⁸ Tamtéž, s. 212.

⁵⁹ EDMÜLLER, Andreas a WILHELM, Thomas. *Velká kniha manipulativních technik*. 1. vyd. Přeložil Iva Michňová. Praha: Grada Publishing, 2011. s. 149-154. ISBN 978-80-247-3778-2.

⁶⁰ MOYES, Jojo. *Jako hvězdy v temné noci*. 1. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková. Praha: Ikar, 2020. s. 213. ISBN 978-80-249-4347-3.

⁶¹ Tamtéž, s. 222.

se zaměřuje především na apel soucitu, apel většinového názoru a apel obavy.⁶² Alice ovšem dál odolává, nezabírají na ni ani peníze, ani promluvy pastora. Oponuje mu slovy: „*Co říká Bůh tomu, když několikrát třísknete svojí snaše hlavou o stůl, jen proto, že si dovolila darovat dvěma osiřelým dětem staré hračky?*“⁶³

Třeba podotknout, že autorce se podařilo do příběhu promítnout to, jak společné přátelství dokázalo ovlivnit obě ženy. Alice díky Margery získala větší rozhled, větší nezávislost a samostatnost. Více si prosazovala svou a nenechávala se ovlivňovat. Naopak Margery vlivem Alice přestává být tolik samotářská, tvrdohlavá a hrdá. „*Ještě před rokem by to Margery popuzovalo. Ted' jí představa, jak se vrací do prázdného domu, připadala vlastně podivná a rozhodně jí nepřinášela úlevu.*“⁶⁴ To, že Margery je ve skutečnosti hluboce citově založená žena a obvykle jen to, co cítí nedává znát, podtrhuje následující ukáзка: „*Margery O'Hareová, která na pohřbu svého otce neuronila ani slzu, která si do krve prokousla ret, když pohřbívala svou sestru, které trvalo skoro čtyři roky, než dokázala přiznat své city muži, jehož milovala jako nikoho na světě, a která tvrdila, že v sobě nemá ani kousku sentimentálnosti, seděla na verandě schoulená žalem, nařikala jako dítě a na klíně něžně chovala hlavu svého mrtvého psa.*“⁶⁵ A stejně tak, jako proměna Margery, je i proměna Alice více, než jasně viditelná. „*Je mnohem snazší probudit v sobě ten chladný vztek a chtít se pomstít, když někdo ublíží tomu, koho máte rádi. Alice zjistila, že už se nebojí.*“⁶⁶

Alice si uvědomuje své pomalu se rodící city k Fredovi, snaží se je ovšem potlačovat. Chrání tím jak sebe, tak jeho. Protože ví, jaké by mělo následky, kdyby si spolu začali milostný poměr. „*Dovedeš si představit, co by se o nás povídalo, kdybych si začala s nějakým mužským? Který není můj manžel?*“⁶⁷

Od Alice se opět přesouváme k Margery, autorka nám na její postavě podobu celého románu naznačuje, že i když to hlavní hrdinka příliš neumí se slovy, její činy mluví více než jasně. Dokazuje to i úryvek, kde se snaží pomoci při povodních jednomu z afroamerických obyvatel, který je na vozíčku, přestože je těhotná a riskuje. „*Prudce se otočila a spatřila, jak Sophia křečovitě drží Williama za rukáv. Musela přijít nějaká přívalová vlna,*

⁶² EDMÜLLER, Andreas a WILHELM, Thomas. *Velká kniha manipulativních technik*. 1. vyd. Přeložil Iva Michňová. Praha: Grada Publishing, 2011. s. 149-154. ISBN 978-80-247-3778-2.

⁶³ MOYES, Jojo. *Jako hvězdy v temné noci*. 1. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková. Praha: Ikar, 2020. s. 225. ISBN 978-80-249-4347-3.

⁶⁴ Tamtéž, s. 229-230.

⁶⁵ Tamtéž, s. 232.

⁶⁶ Tamtéž, s. 234.

⁶⁷ Tamtéž, s. 240.

protože už byli ve vodě až po pás. “⁶⁸ Margery je po záchraňování Sophie a Williama vyčerpaná a omdlívá, když se probudí, pozorujeme, že ze všeho nejdříve má starost o své přátele, čím dál častěji je nám ukazována její lidskost a nesobeckost. „*Jsou Sophia a William v pořádku? ,A co děvčata?*“ “⁶⁹

Dokonce poprvé sledujeme, že Margery propadá emocím a po více než třiceti letech svého života se nebojí dávat naplno průběh svým pocitům. Autorka nám naznačuje, jak hrdinka v tomto ohledu lidsky vyrostla. „*Nečekaně jí vyhrkly slzy a ona prudce zamrkala. ,Nejspíš jsem měla strach.*“ “⁷⁰ Zároveň si konečně uvědomuje, že ač na manželství nevěří, byla by to pro ni a Svena nejlepší cesta. Cosi v ní jí říká, že nyní už nerozhoduje jen za sebe, musí upustit od své sobeckosti a myslet na dítě a Svena. A to je pro ni svým způsobem velká výzva. „*Ted’ už nejde jenom o to, co chceš ty.*“ “⁷¹

Soudržnost všech žen z knihovny můžeme sledovat ve chvíli, kdy se v horách najde mrtvola může s výtiskem Malých žen opodál. Podezřelými se tak stávají všechny naše hrdinky pracující s knihami. Margery, která o tomto činu nemálo ví, se podlomí kolena, a dokonce i donedávna bojácná Izzy se dokáže postavit muži zákona. „*Čeká dítě,*“ *vysvětlila Alice a vzala ji za ruku. ,Občas se jí trochu zatočí hlava.*“ *,A pro ženu v očekávání je náročné, když na ni někdo vytáhne takhle dramatickou zprávu tak najednou,*“ *dodala Izzy.*“⁷²

Nalezení mrtvoly opět dává autorce prostor poukázat na chování Američanů vůči Afroameričanům. Dokonce i když jde o samotné strážce zákona, kteří by měli být na straně spravedlnosti. Můžeme sledovat, že autorka s tematikou rasové diskriminace ve 30. letech minulého století pracuje velmi nenuceně, přesto pravidelně po dobu celého románu.

„*So-phi-a Ken-wor-tho-vá.*“ *Neřekl nic o barvě její kůže, ale protahoval slabiky jejího jména tak pomalu, že byl podtext jeho slov zcela zřejmý.*“⁷³ Machalová v knize Lidská práva proti rasismu uvádí, že rasismu existují i formy nenásilné. A právě s touto skutečností Moyesová pracuje.⁷⁴

⁶⁸ Tamtéž, s. 260.

⁶⁹ Tamtéž, s. 273.

⁷⁰ Tamtéž, s. 273.

⁷¹ Tamtéž, s. 286.

⁷² Tamtéž, s. 293.

⁷³ Tamtéž, s. 296.

⁷⁴ MACHALOVÁ, Tatiana. *Lidská práva proti rasismu*. I. vyd. Brno: Doplněk, 2001. s. 124-125. ISBN 80-7239-099-6.

Margery nakonec statečně bere vinu na sebe, což je pro její doposud čtenáři vykreslovaný charakter typické. „*A o pár mil dál dřepěla Margery na podlaze své cely, zády opřená o zed', a usilovně se snažila potlačit stále narůstající paniku, která se jí jako dusivý příliv hrozila vydrat z hrudi.*“⁷⁵ Je důležité podotknout, že díky této těžké životní situaci autorka začíná s Margery pracovat naprosto jinak než doposud. V první polovině knihy je vykreslována, jako nezdolná žena, neohrožená, nebojácná, nyní čím dál častěji autorka poukazuje na její slabiny. Ať už je to dříve zmiňovaná smrt psa, později pak strach o vlastní dítě a o své milované, nebo nyní bezmoc probouzející se v ní díky pobytu v cele.

Mezitím Alice dál dostává od tchána výhružné dopisy, ale nehodlá ustoupit, nyní je silnější než kdy dřív, můžeme zde také vidět, jak hluboko se jí drsné venkovské chování Margery dostalo pod kůži. Opět nastává kontrast obou hlavních hrdinek, čím víc je jedna slabší a zranitelnější, tím více je druhá odhodlaná bojovat a být silná za ně obě. „*Nebyl to první takový vzkaz a ona v sobě násilím potlačila pocity, které v ní vyvolal. Margery by se tomu vysmála, a tak to Alice udělala stejně.*“⁷⁶ Ale přestože si postava Alice beze sporu prošla velkým vývojem, mladá žena si stále není jistá, jestli je dost silná postarat se sama o sebe, zmitají se v ní emoce a uvažuje, že unikne zpátky do rodné Anglie, přestože vrátit se domů by znamenalo obrovské ponížení sebe sama. „*Napsali mi rodiče, že se můžu vrátit domů. 'Nejsou z toho nadšení, ale podle nich tady nemůžu zůstat sama a jsou ochotní moje manželství brát jako mladický omyl.*“⁷⁷ Autorka nám zde na postavě Alice vykresluje určitým způsobem vnitřní boj, ze kterým se může ztotožnit mnoho čtenářek. Zároveň naznačuje, že si Alice uvědomuje, že prošla určitým vývojem. „*Jaké by to bylo stát se zase tou druhou dívkou? Tou, která nosí naleštěné střevíčky a punčochy a vede nudný, spořádaný život?*“⁷⁸ Nakonec ale Alice nečekaně podlehne emocím a rozhodne se vrátit domů. Zde nám autorka ukazuje, že její hrdinky jsou jen ženy. Jsou lidské. Dělalí špatná rozhodnutí, litují se, mají strach. „*Alice napsala rodičům a potvrdila jim, že se vrátí do Anglie.*“⁷⁹

V následujícím úryvku sledujeme zlomenou Margery, která rodí ve vězeňské cele. Už dávno nemá masku hrdinky, která všechno zvládne sama, stala se z ní žena, která se přestala bát říct si o pomoc a naopak se naučila přiznat, že má strach. Což je právě u této postavy krok vpřed. „*To nezvládnou.*“ Margery otevřela oči a upřela je na něco, co ani jedna

⁷⁵ MOYES, Jojo. *Jako hvězdy v temné noci*. 1 vyd. Přeložila Lucie Mikolajková. Praha: Ikar, 2020. s. 299. ISBN 978-80-249-4347-3.

⁷⁶ Tamtéž, s. 309.

⁷⁷ Tamtéž, s. 310.

⁷⁸ Tamtéž, s. 312.

⁷⁹ Tamtéž, s. 315.

z nich neviděla.⁸⁰ „*Já se bojím, Sophie.*“⁸¹ Po porodu spatřujeme další z nových stránek této postavy. Těžko uvěřit, jak ironická a odtažitá tato ženská postava na počátku románu byla. „*...a ve tváři měla výraz, jaký u ní Alice ještě nikdy neviděla, a pak začala tiše broukat, jako když se kráva ve chlévě laská s čerstvě narozeným telátkem.*“⁸² „*Ach, bože, děťátko moje, moje děťátko!*“⁸³

Zde se dostáváme do fáze, kde si Margery stejně jako Alice začíná uvědomovat svou proměnu, konečně sama sobě přiznává, že je jiná, než za jakou se vždycky považovala. „*Nemyslela jsem, že bych mohla někoho tak moc milovat,*“ pokračovala Margery. „*Mám pocit, jako by ve mně něco obnažila, chápeš?*“⁸⁴ Lásku, kterou v mí mateřství vzbuzuje naznačuje i fakt, že se chce vzdát svého dítěte, aby jej ochránil. Tuší totiž, že nemá šanci soudní řízení vyhrát. „*Odvez ji pryč od lidí, kteří ji budou soudit jen pro její jméno dřív, než ho bude umět napsat.*“⁸⁵

Po tom, co se Margery vzdá dítěte, se cítí zlomená, otevřeně dává najevo svůj smutek, svou bolest, volí poráženecká slova, brečí, zírá do prázdna, nic pro ni nemá smysl. Moyesová zde pracuje s úpadkem hrdinky. Jejím pádem na dno. „*Svene, mně už nic nezbylo!*“ vykřikla. „*Nemám svobodu, nemám žádnou důstojnost, nemám budoucnost.*“⁸⁶

Moyesová poukazuje i na sílu a soudržnost všech knihovnic. Na jejich nabyté přátelství. Na počátku to byly jen cizí ženy z odlišných společenských vrstev s odlišnou výchovou a pohledem na svět, nyní z nich číší síla a odhodlání. „*V nevyšlované shodě se všechny ženy zastavily na schodech: Kathleen a Beth, Izzy s paní Bradyovou a po chvílce váhání se i Sophia zvedla od stolu s tváří napjatou, ale odhodlanou...*“⁸⁷

Nikdy po celou dobu knihy jsme Margery neviděli nic vzdávat, nyní je přímo definicí člověka sraženého na dno, nejčastěji u hlavních postav sledujeme takový vývoj jako u Alice. Z někoho plachého a svým způsobem bezmocného a zranitelného se stává silná, nezávislá osobnost. U Margery je postup opačný, přesto ne neobvyklý. Ze silné, nebojácné postavy se vlivem okolností stává někdo, kdo padnul na dno. „*Ležela tam takhle už téměř čtyři dny, ňadra měla rozbolavělá, náruč prázdnou a bylo jí, jako by jí někdo hrábl do nitra a vytrhl*

⁸⁰ Tamtéž, s. 318.

⁸¹ Tamtéž, s. 319.

⁸² Tamtéž, s. 321.

⁸³ Tamtéž, s. 321.

⁸⁴ Tamtéž, s. 330.

⁸⁵ Tamtéž, s. 333.

⁸⁶ Tamtéž, s. 334.

⁸⁷ Tamtéž, s. 342.

z ní všechno, co ji drželo na nohou.“⁸⁸ Postava hrdinky Margery opět nabývá nové síly díky svým přítelkyním. Autorka tak pracuje se vztahy aktivizujícími. Tyto vztahy napomáhají jedinci vymanit se z pasivity, neúspěchu, či stavu bezmoci. Zdeněk Helus také v knize Úvod do psychologie zmiňuje, že aktivizující vztahy napomáhají jedinci opět mobilizovat síly.⁸⁹ „Naslouchala jim a pak jí došlo, že zpívají pro ni, a když píseň skončila, zaslechla Margery Alicin hlas, jasný a čistý jako křišťál. ‚Drž se Margery! Jsme s tebou!‘“⁹⁰

Po návratu z cely, kde byla Margery neprávem vězněna, se opět setkává se svou dcerou. Autorka poukazuje na to, jak je pro ženu mateřství silnou a citlivou záležitostí a jak bolestivé je odloučení.⁹¹ „A pak se holčička položila své matce na rameno, hlavu jí strčila pod bradu a začala si spokojeně cucat palec a Margery zavřela oči a začala tiše vzlykat, hrudník se jí trhaně zvedal, jako by ze sebe vypuzovala nějakou strašlivou bolest a tvář měla křečovitě zkřivenou.“⁹² A díky všem životním zkušenostem, nově nabyté rodině i přátelům se z opuštěné ženy, která se vždy mohla spolehnout jen sama na sebe stává součástí celku. „Svene, já chci zůstat tady.“ „Ale říkala jsi, že chceš, aby Virginia mohla žít svobodně, jak bude chtít.“ „A pořád to chci, tady máme přátele, Svene, opravdové přátele. Lidi, co při nás budou vždycky stát.“⁹³ Na konci knihy je hrdinka zcela jiná, než jak jsme ji poznali. Dokonce se provdá. „Sven a Margery se vzali koncem října...“⁹⁴

Těsně před Aliciným odjezdem najde Fred dopis od její matky a zhrozí se, jak je s Alicí celou dobu jednáno. Po společném rozhovoru jí konečně dojde, že se nemusí vracet ke svému starému životu a dělat tím krok zpět, že už by nemohla, a hlavně nechtěla být stejná. Také jí dochází, že má ve svém životě někoho, pro koho má hodnotu. „Odvrátila se, on se začel do dopisu a začal se mračit.“ „Co má být tohle? Vynasnažíme se zapomenout na to, Jak jsi opět udělala naší rodině ostudu.“ „Co to má znamenat?“⁹⁵ A díky přátelství a milostnému zájmu Freda i Alice nakonec najde cestu ven, naposledy se postaví tchánovi a nechá svůj sňatek anulovat. Uzavře tím jednu velkou nepovedenou kapitolu, které ji od základů změnila život.

⁸⁸ Tamtéž, s. 346.

⁸⁹ HELUS, Zdeněk. *Úvod do psychologie. 2., přepracované a doplněné vydání.* Psyché. Praha: Grada, 2018. s. 194. ISBN 978-80-247-4675-3.

⁹⁰ MOYES, Jojo. *Jako hvězdy v temné noci.* 1. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková. Praha: Ikar, 2020. s. 347. ISBN 978-80-249-4347-3.

⁹¹ ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem: vývojová psychologie.* 4., doplněné vydání. Praha: Portál, 2021. s. 261-269. ISBN 978-80-262-1783-1.

⁹² MOYES, Jojo. *Jako hvězdy v temné noci.* 1. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková. Praha: Ikar, 2020. s. 379. ISBN 978-80-249-4347-3.

⁹³ Tamtéž, s. 381.

⁹⁴ Tamtéž, s. 387.

⁹⁵ Tamtéž, s. 384.

„*Alicin první sňatek byl v tichosti anulován.*“⁹⁶ Říčan ve své knize uvádí, že rozvod je mimo jiné životní událostí, která mění životní cestu člověka a její ubírání se dalšími směry.⁹⁷ A právě takto Moyesová s hrdinkou v knize pracuje, rozvod ji ovlivní, ale především pozitivním způsobem. Nakonec si hrdinka najde rovnocenného partnera a nové manželství je vedeno naprosto odlišným způsobem než původní. „*Každé ráno ještě před úsvitem neochotně vyprostila své dlouhé nohy z manželových, vypila kávu, kterou jí pokaždé uvařil, sešla do knihovny, zatopila v kamnech a čekala, až dorazí i ostatní.*“⁹⁸

Říčan také tvrdí, že jedním z velmi častých rozluk partnerů je sexuální zklamání, které následně může budit silnou tendenci k výměně partnera.⁹⁹ Rádi bychom zmínili i fakt, který je po celou dobu zřetelný, přesto jsme jej nerozebírali. Alicin manžel nejenže je sexuálně zdrženlivý, ale také se nechává velmi ovlivňovat svým otcem. Téměř žádný konflikt s Alicí neřeší on sám, obvykle se o všechno kolem jeho manželství stará jeho otec. O svatbu, ‘výchovu manželky’ až po rozvod. Můžeme jej tedy okrajově specifikovat jako muže s nedostatkem temperamentu a schopnosti prosadit se. Na čemž má podíl i jeho jak vrozený, tak výchovou získaný charakter.¹⁰⁰

⁹⁶ Tamtéž, s. 389.

⁹⁷ ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem: vývojová psychologie. 4., doplněné vydání.* Praha: Portál, 2021. s. 269. ISBN 978-80-262-1783-1.

⁹⁸ MOYES, Jojo. *Jako hvězdy v temné noci.* 1. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková. Praha: Ikar, 2020. s. 389-390. ISBN 978-80-249-4347-3.

⁹⁹ ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem: vývojová psychologie. 4., doplněné vydání.* Praha: Portál, 2021. s. 270. ISBN 978-80-262-1783-1.

¹⁰⁰ HELUS, Zdeněk. *Úvod do psychologie. 2., přepracované a doplněné vydání.* Psyché. Praha: Grada, 2018. s. 168-174. ISBN 978-80-247-4675-3.

6 Román *Poslední dopis od tvé lásky*

V porovnání s románem *Jako hvězdy v temné noci* zde autorka pracuje naprosto odlišně, některá témata, osudy, či otázky věrnosti a manželství se zde opakují, přesto jsou jinak řešeny. Romány jsou také odlišně řešeny z hlediska výstavby. Sledujeme zde vlastně dvě, potažmo tři časové linie. Oba romány mají ovšem společné, že se jejich hrdinky do určité míry ovlivňují, ať už v pozitivním, či negativním smyslu.

Poslední dopis od tvé lásky je román posazen do roku 1960, odehrává se v Anglii, konkrétně Londýně. Sledujeme zde hlavní ženskou protagonistku Jennifer Stirlingovou, která se po vážné autonehodě snaží opět najít sama sebe a také cestu ven z nefunkčního manželství. V opozici stejného románu pak můžeme vidět mladou novinářku Ellie Hawthovou, které se skrze příběh Jennifer snaží vyřešit své milostné trable, ovšem již v moderním Londýně někdy okolo roku 2012.

6.1 Historický kontext

Děj tohoto románu se odehrává v rozmezí **60. a 70. let v Anglii**. V roce 1952 byla Alžběta II. korunována královnou Spojeného království, přestože je úředně panovník v Británii spíše formální záležitostí.¹⁰¹

Počátek 60. let v Británii rovněž souvisí se vznikem kapely The Beatles, která vzniká na základě popularity beatové hudby.¹⁰² Kromě této dodnes populární kapely však vzniká i mnoho jiných třeba v roce 1962 rocková skupina The Rolling Stones.¹⁰³

Anglie si i přes pokrokovost doby zachovává část své konzervativnosti. Stále se zde na určité ve světě již tolerovanější témata pohlíží poněkud odlišně. Místy se v knize řeší i dozvuky druhé světové války nebo válečná, politická, či finanční situace ve světě. Toto téma Moyesová sice zmiňuje jen okrajově, přesto se v knize objevuje, protože manžel Jennifer je vysoko postaveným ředitelem firmy a často s přáteli řeší právě politickou situaci.

¹⁰¹ KOŠŤÁLOVÁ, Michaela. *Ze zákulisí života královny Alžběty II.* 1. vyd. Praha: Petrklíč, 2016. ISBN 978-80-7229-585-2.

¹⁰² DOLGINS, Adam. *Velká kniha rock'n'rollových jmen: jak ke svým jménům přišli Arcade Fire, Led Zeppelin, Nirvana, Vampire Weekend a 532 dalších kapel.* 1. vyd. Přeložil Milan Janeček. Praha: Volvox Globator, 2019. s. 12-14. ISBN 978-80-7511-487-7.

¹⁰³ Kapely v kontextu doby zmiňujeme i proto, že hlavní hrdinka Jennifer se chodí ve vyšší společnosti často bavit, později třeba i do nejrůznějších hudebních barů, které zaznamenávají velký rozmach.

6.2 Rozbor a interpretace románu *Poslední dopis od tvé lásky*

Ellie Haworthová je mladá ženská hrdinka 21. století, udržující poměr s ženatým mužem. Vztah ji ničí, ač si to sama neuvědomuje, hrdinka neustále analyzuje a zkoumá každé milencovo slovo, ve snaze přijít na to, zda je skutečně milována, nebo je jen přehlíženou druhou možností. „*Takže... dnešní pitomej výraz dne: zatím.*“ *„Zatím?“* *„Jako rozloučení. Znamená to, že se mi ozve ještě dneska, nebo až zejtra? Nebo je to jenom nějakej afektovanej pubertální výraz, kterej neznamená vůbec nic?“* ¹⁰⁴ Způsob mluvy hrdinky řadíme mezi hovorové jazykové prostředky, autorka se tak snaží v knize přiblížit se moderní komunikaci a docílit tak autentičnosti.¹⁰⁵

Už na začátku je tato hrdinka svým způsobem spíše trnem v oku, přehlíží svoje i milencovy chyby, když se jí někdo pokusí říct pravdu, reaguje podrážděně a mnohým může připadat, že je poněkud vztahovačná. V knize není přesně řečeno, kolik jí je let, ale domníváme se, že něco okolo pětadvaceti, přesto se mnohdy chová velmi dětinsky. Právě díky tomuto chování bychom ji dle Šárky Mikové mohli definovat jako ženu s narušenou sebe hodnotou. Dle Mikové taková osoba reaguje přecitlivěle a vztahovačně, přestože hodnocení vůči ní není vůbec negativní, jen je tak osobou vnímáno.¹⁰⁶ „*Ty si myslíš, že já jsme špatná ženská, nebo že on je špatnej?*“ ¹⁰⁷

Ellie sama sebe neustále přesvědčuje, že je Johnova manželka špatný člověk, který jej dusí, nestará se o sebe, ani o něj, a proto on hledá útočiště právě u Ellie. Snaží se tak omlouvat, že má mimomanželský poměr. Dokáže také rozebrat sebemenší detail toho co o jejich manželství ví a přizpůsobit jej své pravdě. Hrdinka se nachází v jakési umělé bublině popírání, která jí vyhovuje. Zdeněk Helus v knize Úvod do psychologie zmiňuje také oblast znalosti vlastních emocí a oblast zvládání vlastních emocí, s kterou má Ellie taktéž potíže. Dovolujeme si proto tvrdit, že pomocí hrdinky Moyesová poukazuje i na tuto problematiku.¹⁰⁸

¹⁰⁴MOYES, Jojo. *Poslední dopis od tvé lásky*. 3. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková Praha: Ikar, 2017. s. 9. ISBN 978-80-249-3479-2.

¹⁰⁵ *Internetová jazyková příručka* [online]. (2008–2023). Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i. [cit. 2023-11-03] Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/>

¹⁰⁶ MIKOVÁ, Šárka. *Milovat nestačí: cesta k sebehodnotě s Teorií typů*. 1. vyd. Praha: Mea Gnosis, 2022. s. 35. ISBN 9788011019815.

¹⁰⁷MOYES, Jojo. *Poslední dopis od tvé lásky*. 3. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková Praha: Ikar, 2017. s. 12. ISBN 978-80-249-3479-2.

¹⁰⁸ HELUS, Zdeněk. *Úvod do psychologie*. 2., přepracované a doplněné vydání. Psyché. Praha: Grada, 2018. s. 127. ISBN 978-80-247-4675-3.

„Ale ten obraz se jí uhnízdil v mysli. Představovala si jeho ženu: neupravenou cuchtu ve špinavé noční košili s dítětem v náručí, jak ho plísni za nějaký domnělý nedostatek.“¹⁰⁹ Mimo jiné si můžeme povšimnout, že autorka použila slovo „cuchtu“ jde o slovo s hanlivým podtónem, které má čtenáři zdůraznit postoj milenky Ellie vůči Johnově manželce. Mluvíme o použití expresivních jazykových prostředků.¹¹⁰

Při komunikaci s milencem je nám jasné, že má Ellie jen jako povyražení. Zde je to až průhledná situace a opět jediný, kdo ji nevidí, je hrdinka sama. Trpí jakousi citovou zaslepeností, možná jde o pouhou naivitu. John při sebemenší příležitosti Ellie odstrčí, vše je pro něj důležitější než ona. „Vydrž telefon. Obrazovka se odmlčí. Telefon. Jeho žena?“¹¹¹

Ale i přesto všechno, jak zaslepená Ellie je, nám autorka dává jakousi naději na to, že si své naivní chování uvědomuje. „Kamarádům volat nemůže: už museli vydržet až příliš hovorů na toto téma, a ona si dokáže představit, jak by asi reagovali – jak jediné mohou reagovat.“¹¹² Ellie podvědomě ví, že dělá něco nesprávného, proto, když se s milencem pohádají, nevolá to kamarádům, jejich postoj k věci je jí jasný. I toto chování patří k jedné z forem popírání.

Příběh se přehoupne do další dějové linky, když je novinářka Ellie poslána do archivu a náhodou tam nachází čtyřicet let starý milostný dopis. Ten ji dojme a připomíná jí, jak odlišně může láska vypadat od té, kterou si myslí, že prožívá. „Ellie si přečte dopis ještě jednou a uvědomí si, že se jí oči nečekaně zalily slzami.“¹¹³

Dějovou linii Jennifer Stirlingové začínáme sledovat ve chvíli, kdy se probírá po vážné autonehodě, po níž ztratila paměť. Po návratu domů se snaží přijít na to, kým byla. „Cítila jen neurčitý smutek, že nemůže být tou osobou, kterou všichni zjevně očekávají, že bude.“¹¹⁴ Mladá Jennifer se smiřuje s novou životní situací s snaží se najít východisko po svém. „Měla jen pocit, že když dokáže úspěšně předstírat a všichni jí uvěří, možná se přetvářka nakonec změní ve skutečnost.“¹¹⁵

¹⁰⁹ MOYES, Jojo. *Poslední dopis od tvé lásky*. 3. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková. Praha: Ikar, 2017. s. 15. ISBN 978-80-249-3479-2.

¹¹⁰ *Internetová jazyková příručka* [online]. (2008–2023). Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i. [cit. 2023-11-03] Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/>

¹¹¹ MOYES, Jojo. *Poslední dopis od tvé lásky*. 3. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková. Praha: Ikar, 2017. s. 17. ISBN 978-80-249-3479-2.

¹¹² Tamtéž, s. 20.

¹¹³ Tamtéž, s. 22.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 32.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 37.

Postupně doma prohledává šuplíky, prohlíží si své staré věci, čte knihy i poznámky v diáři a snaží se vydedukovat kým, že to byla, jak se chovala, jaké měla názory a postoje a proč že to po čtyřech letech společného manželství nemají ještě dítě. „Vytáhla jednu zásuvku a objevila hromady šifonu, podprsenky a další spodní prádlo z hedvábí a krajek. Zjevně mi na vzhledu záleží, povšimla si.“¹¹⁶

Jennifer, přestože je pro ni její vlastní manžel vlastně cizím člověkem, se nemůže zbavit dojmu, že neustále testuje, jestli si skutečně nic nepamatuje. Pokládá jí různé otázky a bedlivě sleduje její reakce, přijde jí to zvláštní a probouzí se v ní zvědavost, chce zjistit víc o nehodě, kterou měla, o životě, který znala. „Možná trochu spokojenější než tady v Londýně.“ Vzhledl k ní a pak odvrátil oči, A zase ten pocit, že ji nějak zkouší.“¹¹⁷ Jennifer začne velmi záhy zjišťovat, že ke svému muži nejspíš už delší dobu nic necítí. „Byla ráda, že nevidí, jak vedle něj leží a zírá do prázdna s přikrývkou přitaženou až k bradě. „Není vůbec zač,“ odvětila tiše.

Autorka také naznačuje, že díky ztrátě paměti je podvědomá schopnost Jennifer daleko intenzivnější, spoléhá se více na své pocity než na rozum. Praško v knize *Poruchy osobnosti* mluví o tom, že někdy mohou být podvědomé vzpomínky do vědomí přivolány.¹¹⁸ U Jennifer jsou vzpomínky vyvolávány starými dopisy od milence, které má schované na nejrůznějších místech domu. „Zjistila, že vzpomínky se skutečně mohou skrývat i jinde než v mysli.“¹¹⁹ Tím autorka naznačuje, že i když hlavní hrdinka ztratila paměť, stále tuší, že dříve ve svém manželství nebyla šťastná.

Ve třetí dějové linii příběhu nás autorka nechá sledovat pozvolné seznámení se Jennifer Stirlingové s poněkud přidrzlým a na první pohled přelétavým novinářem Anthonym. Zprvu si vlastně vůbec nerozumí. Anthony má Jennifer za rozmazlenou zbohatlickou paničku, která nemá vlastní názory. O to víc je později překvapen, jaký přehled mladá žena má. „No Anthony, v tom případě jsem si jistá, že se s mým manželem skvěle shodnete. Myslím, že o sobě soudí něco podobného.“ Zalétla pohledem ke Stirlingovi, pak se znovu obrátila k němu a měřila si ho tak, až usoudil, že možná nebude tak nudná, jak si myslel.“¹²⁰ Jennifer má zároveň pozoruhodně proříznutou pusou a schopnost pohotové reakce v jakékoli situaci. A přestože si již před autonehodou mladá hrdinka s manželem nerozuměla, dělala všechno

¹¹⁶ Tamtéž, s. 37.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 39.

¹¹⁸ PRAŠKO, Ján. *Poruchy osobnosti*. 2. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-558-5.

¹¹⁹ MOYES, Jojo. *Poslední dopis od tvé lásky*. 3. vyd. Přeložila Lucie Míkolajková. Praha: Ikar, 2017. s. 55. ISBN 978-80-249-3479-2.

¹²⁰ Tamtéž, s. 67.

proto, aby jemu ani jeho kariéře nebylo ublíženo. „*To vidím. Možná bych vás jen ráda poprosila, ať už máte na mě a mou zpykykanost jakýkoli názor, abyste za to Laurence v tisku nenapadal.*“¹²¹

Děj sledující hrdinku již po autonehodě nám odhaluje, jak se změnila. Její přátele změnu přehlížejí, manžel se ní pokouší manipulovat a ona cítí, že jediná osoba, která ví víc, než říká je jejich hospodyně. „*Hospodyně křečovitě svírala ruce. „Možná jste trochu tišší. Trochu míň...společenská.*“¹²² Hlavní hrdinka se cítí osamělá a nepochopená, snaží se svěřit svému manželovi. Jenže ten místo toho, aby jí pomohl adaptovat se, je spíš neustále rozzlobený kvůli všemu, co už není jako dřív. „*Laurenci...myslíš, že jsem v pořádku?*“ *Larry!*“ *vybuchl. „Říkáš mi Larry! Nechápu, proč si to nepamatuješ!*“¹²³

Když Jennifer najde další z milostných dopisů, začíná chápat, že nešlo jen o nevěru pramenící ze znučenosti vdané a bohaté paničky, která hledá zábavu a povyražení všude okolo, protože je krásná a muži o ni jeví zájem. V jejím vztahu s neznámým pisatelem byla láska. „*Nikdy bych Tě nedokázal odložit jako všechny ostatní. Nedokázal bych přátelsky kývnout na Laurence, až bychom se potkali v nějaké restauraci.*“¹²⁴ Zároveň začíná tušit, že onen muž byl někdo z okruhu společných přátel nebo obchodních spolupracovníků jejího manžela.

Děj před nehodou nám napovídá, že dříve byla daleko ráznější a ráda si vychutnávala svá vítězství. Důkazem je jednání s Anthonym, který ji po tom, co ji urazil přinese omluvný dopis. „*Můžete to přečíst nahlas, pane O’Hare?*“ *vyzvala ho. „Když to pan O’Hare dokázal napsat, určitě to stejně dobře zvládne i říct.*“¹²⁵ Jennifer často nešetří ani ironií, nebo pichlavými poznámkami na jakýkoli účet. „*Nerada bych měla na svědomí, že si ten nejčestnější zpravodaj Nation přivodí kromě otravy alkoholem ještě úpal.*“¹²⁶ Na hrdinku nelze mít jednoznačný pohled, je velmi proměnlivá, náladová, chvílí ironie, potom uličnické úsměvy. I tím Moyesová postavu obzvláštňuje, nikdy zcela nevíme, co od ní očekávat. Co ale nemůžeme Jennifer upřít, je přehled. A díky tomu, vzniká i Anthonyho přezdívka. „*Tentokrát byl její úsměv pomalý a uličnický. „Takže jste takový William Boot,*“ *prohodila.*“¹²⁷

¹²¹ Tamtéž, s. 72

¹²² Tamtéž, s. 82

¹²³ Tamtéž, s. 88

¹²⁴ Tamtéž, s. 90

¹²⁵ Tamtéž, s. 97

¹²⁶ Tamtéž, s. 98

¹²⁷ Tamtéž, s. 100

Když sledujeme Jennifer po nehodě vidíme, že je daleko tišší, umírněnější, málo se projevuje její temperament. „*V restauraci byla ponořena do sebe a přemýšlela, jak působí na ostatní.*“¹²⁸ To, jak Moyesová mění v románu chování hrdinky, může z hlediska poruch paměti souviset s amnézií, kterou Jennifer prodělala po autonehodě. Kniha *Paměť a její poruchy* uvádí, že amnézie má nejrůznější podoby. Jednou z nich je transformace emočních prožitků do tělesných pocitů, což souvisí se změnou osobnosti jedince.¹²⁹ Tudiž jsou pro čtenáře v této knize velmi přínosné dvě dějové linie, kdy sleduje hrdinku a může srovnávat její vývoj a proměny. Samotný příběh vlastně není ničím zvláštním, ani specifickým, jde o vcelku obyčejný román. Novost a čerstvost nám do něj vnáší právě neustále se měnící postava hlavní hrdinky.

Osobnost Jennifer po autonehodě se mimo jiné stává posedlou obrazem muže, který by mohl být její milenec. Je stále víc ostražitá, chová se atypicky, a to dokonce i pro své nově nabyté já. Je podezřívavá a zároveň opětuje pozornost každému muži, který o ni projeví zájem. „*Když na ní nějaký muž ulpěl delším pohledem, než bylo vhodné, nedokázala najednou odvrátit oči.*“¹³⁰

Díky střídajícím se časovým liniím se dozvídáme čím dál více o manželství Laurence a Jennifer. Časově se tyto události pěkně střídají, když udělá jeden z manželů v současnosti něco, co nechápeme, následně jsme přeměrováni do minulosti, kde je nám problematika vztahu více přiblížena. Když se například Jennifer seznamuje blíže s Anthonym, vypráví mu, proč si vzala právě Laurence, vysvětluje, že byl z bohaté rodiny, otcové byli obchodními partnery a sňatek se přímo nabízel. „*Řekla mu o vesnickém chlapci, do kterého se zamilovala v patnácti letech, a jak ji její otec, když na to přišel, vzal do stodoly a zřezal ji tam svými šlemi.*“¹³¹ Touto vzpomínkou z dospívání nám autorka demonstruje, že si Jennifer nemohla příliš vybírat. „*A pak se objevil Laurence.*“¹³² Tento sňatek byl rodiči okamžitě schválen. „*Protože si mysleli, že je dobrá partie. Byl spořádaný a měl dobrou pověst.*“¹³³

Při bližším pronikání do manželství Jennifer a Laurence také zjišťujeme, že důvody k nevěře jsou u hrdinky zakořeněny mnohem hlouběji. Nejde jen o to, že by se v manželství nudila, jde především o to, jak panovačně a přehlíživě se k ní její manžel chová.

¹²⁸ Tamtéž, s. 86.

¹²⁹ HORT, Jakub a RUSINA, Robert. *Paměť a její poruchy: paměť z hlediska neurovědního a klinického*. 1. vyd. Praha: Maxdorf, 2007. s. 341-343. ISBN 978-80-7345-004-5.

¹³⁰ MOYES, Jojo. *Poslední dopis od tvé lásky*. 3. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková. Praha: Ikar, 2017. s. 118. ISBN 978-80-249-3479-2.

¹³¹ Tamtéž, s. 131

¹³² Tamtéž, s. 131

¹³³ Tamtéž, s. 107

„Stirling pohlédl doprava, jako by si najednou uvědomil, že je tu také jeho žena, a vztáhl ruku – nikoli v gestu náklonnosti, povšiml si Anthony, ale aby ji postrčil kupředu.“¹³⁴

Po autonehodě se snaží Jennifer své manželství zachránit, snaží se se svým manželem mluvit, ale netuší jak a o čem, která témata si může dovolit zmiňovat. Obvykle jsou její pokusy o konverzaci ignorovány, nebo ukončeny již v počátcích. „...Pokusila se o nějakou poznámku o sněžení, okomentovala titulek o rostoucích cenách pohonných hmot, ale Laurence jen vzdychl, jako by ho to podráždilo, a ona už mlčela.“¹³⁵

Zároveň si nedokáže vysvětlit, co ji zabraňovalo jej opustit. „Proč jsem neodešla?“¹³⁶ Měla přeci milence, do kterého byla zamilovaná, tak co jí bránilo, peníze? Strach ze ztráty společenského postavení? Ostuda?

Jennifer začne své nefunkční manželství a odcizení se řešit alkoholem a vyhledáváním pozornosti u jiných mužů. „Vždyť se po něm pne jako břečťan!‘ ‚Jenom se podívej!‘ ‚Jak by se jí líbilo, kdybych takhle já dělala oči na jejího manžela?‘“¹³⁷ Manžel na její chování reaguje jen nespokojenými gesty a přátelé se jí snaží promlouvat do duše. Což jen dokazuje povrchnost společnosti, nikoho nezajímá, jak se Jennifer cítí, každý řeší jen to, jak vypadá její chování. Nikdo se nepídí po příčině. Řešen je důsledek. „To tvoje flirtování s Reggie. Rozrušuješ tím Larryho.““ Autorka také poukazuje na to, že je brán větší ohled na city manžela než mladé ženy.

Jennifer se značnou část knihy snaží najít si k manželovi opět cestu, když je však neustále odmítána, nakonec rezignuje. „Ale prosím tě, tomu je úplně fuk, co dělám.“ utrousila Jennifer přezíravě.¹³⁸ Zde si dovolíme menší srovnání s Alicí. Hrdinkou předešlé knihy *Jako hvězdy v temné noci*, jejíž manželství bylo sice nefunkční z naprosto jiných důvodů, ale i ona po určité době rezignovala na jeho záchranu a stáhla se do ústraní. V tomto případě tedy Moyesová na hrdinky aplikovala stejný postup a podobnými postoji k záchraně vztahu.

Jennifer si začíná uvědomovat, jakou roli v opozici k manželovi zastává a dává velmi jednoznačně najevo svou nespokojenost. „To je každému úplně ukradené! Já se s tím mám

¹³⁴ Tamtéž, s. 143

¹³⁵ Tamtéž, s. 151.

¹³⁶ Tamtéž, s. 153.

¹³⁷ Tamtéž, s. 155.

¹³⁸ Tamtéž, s. 158.

*prostě nějak vypořádat, držet zobák a hrát roli milující ženušky. Jen aby chudák Larry nevypadal nešťastně.*¹³⁹

Také nepřestává hledat svého milence, o němž neví skoro nic, jen to, že dopisy podepisuje písmenem „B“. Okamžitě proto zpozorní, když zjistí, že se jednomu z jejich známých přezdívá Brtník. *„Jennifer si pevně přitáhne kabát k tělu. Brtník. To musí být on. Celý večer se od ní skoro nehnul. Byla si jistá, že spousta jeho poznámek obsahovala skryté narážky.*¹⁴⁰ Když hrdinka cítí, byť sebemenší naději na únik z manželství a nalezení milence, začne se chovat vůči svému manželovi dost ponižujícím způsobem. Z jeho strany toto chování poznáváme velmi dobře, ale u Jennifer je to nový zvrat v jejich vztahu. *„Jennifer se vrhla do víru tance a nechala Larryho stát ve dveřích.*¹⁴¹ Její manžel na to však reaguje velmi svérázně a jasně dává najevo, kde jsou hranice a kdo má v jejich svazku navrch. *„Poslouchej mě. ‘ Ve tváři mu šhubalo. ,Tohle nestrpím. Rozumělas?’ “¹⁴²*

A čím hlubší byl před autonehodou mimomanželský vztah Jennifer, tím více se o ní dozvídáme. Můžeme konstatovat, že byla v jistém slova smyslu povrchní. Uvědomovala si, že Anthonyho miluje, přesto nebyla schopna se vzdát pohodlí, které doposud znala. Své nadneseně řečeno zbabělé chování a pocity nejistoty si omlouvala tím, že je jen další z mnoha a nemělo by smysl si kvůli románku zničit manželství v blahobytu, ať už měla jakékoli základy. *„Vsadím se, že to říkáš každé.*¹⁴³ Konstatovala, když jí Anthony řekl něco lichotivého. *„Viš přece, že to nejde. “¹⁴⁴ Pronášela, když po ní žádal, aby opustila manžela. Ale pravým důvodem byl především strach. *„Uvědom si, co po mně chceš. Přišla bych o všechno. O svou rodinu... o celý svůj život. Byla by to strašná hanba. “¹⁴⁵ Pohybujeme se někde kolem šedesátých let minulého století. Tato doba vešla do povědomí i díky třetí sexuální revoluci, která opět posunula hranice nejen partnerských vztahů. Nesmíme ovšem zapomínat, že autorka zasazuje děj románu spolu s hlavní protagonistkou do prostředí konzervativní Anglie, právě proto je v knize opuštění manžela stále ještě líčeno, jako symbol**

¹³⁹ Tamtéž, s. 159.

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 161.

¹⁴¹ Tamtéž, s. 162.

¹⁴² Tamtéž, s. 166.

¹⁴³ Tamtéž, s. 175.

¹⁴⁴ Tamtéž, s. 176.

¹⁴⁵ Tamtéž, s. 180.

hanby.¹⁴⁶ „Vysmrkala se. *„Za lásku k tobě bych zaplatila opravdu draze. Moji rodiče by se mě zřekli.*“¹⁴⁷

Jennifer se tedy vlivem okolností rozhoduje zůstat utajovanou vdanou milenkou rozvedeného novináře Anthonyho. „*Vím, že takhle dokážu existovat po zbytek života a nebude to tak špatné. Spousta žen je na tom mnohem hůř.*“¹⁴⁸

Zlom v příběhu odehrávajícím se po nehodě nastává ve chvíli, kdy Jennifer zjistí, že její manžel celou dobu o poměru věděl. „*Ty to víš, že ano?*“¹⁴⁹ Zjišťuje také, že už nemá sílu setrvávat v disfunkčním svazku. Proto manželovi oznámí, že jej chce opustit. „*Ach, tak ty ho miluješ, ano? A co ještě víš? Kde bydlí? Čím se žije? Jak tě zaopatří, když máš tak náročné choutky? Bude ti kupovat nové šaty? Zaplatí ti hospodyně? Šperky?*“¹⁵⁰ *„Na ničem z toho mi nezáleží.“* „*No, až dosud ti na tom rozhodně záleželo.*“¹⁵⁰ Přestože si mladá žena spousta věcí nepamatuje, setrávají v ní pocity, díky kterým si je víc než jistá, že chce manžela opustit nehledě na zajištění a postavení. Můžeme konstatovat, že zde autorka pracuje malinko se sentimentem a výrazně mění postoje hrdinky. Možná je toto chování předvídatelné a kýčovitě, je ale zároveň pro další děj a vývoj nezbytné. Zároveň si můžeme dle slov manžela uvědomit, jak materialisticky založená Jennifer dříve bývala.

Když je Jennifer stále rozhodnuta odejít, manžel vůči ní použije manipulaci související se ztrátou paměti. „*My – tvoji rodiče a já – jsme jen nenechali zveřejnit tvoje jméno, z pochopitelných důvodů. Ale o jeho smrti se psalo.*“¹⁵¹ Uvede tak hrdinku v omyl a následující roky ji nechá žít s vědomím, že její milenec zemřel. „*A taky...*“¹⁵² *„přerušil Laurence mlčení, taky jsem nechtěl, abys musela žít s pocitem viny, že kdyby nebylo tebe, byl by ten muž ještě naživu.“*¹⁵² Laurence tak pomocí psychologické manipulace dostal svoji ženu přesně tam, kde ji potřeboval mít. Kromě přeceňování sebe a znevažování ostatních je potřeba někoho ovládat další ze známek narcistické povahy, se kterou autorka se stupňující tendencí v románu pracuje.¹⁵³ „*A teď to přišlo. Bolest tak ostrá, jako by ji probodli.*“¹⁵³ *„Můžeš si o mně myslet,*

¹⁴⁶ *The Sexual Revolution, 1960-1980* [online]. ©2010 [cit. 2023-10-17]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20120418174243/http://www.glbtc.com/social-sciences/sexual_revolution,3.html

¹⁴⁷ MOYES, Jojo. *Poslední dopis od tvé lásky*. 3. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková. Praha: Ikar, 2017. s. 181. ISBN 978-80-249-3479-2.

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 182.

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 192.

¹⁵⁰ Tamtéž, s. 193.

¹⁵¹ Tamtéž, s. 194.

¹⁵² Tamtéž, s. 194.

¹⁵³ NAVARRO, Joe a POYNTER, Toni Sciarra. *Nebezpečné osobnosti: jak je odhalit a chránit se před nimi: příručka bývalého agenta FBI*. 1. vyd. Praha: Grada, 2015. s. 95–101. ISBN 978-80-247-5487-1.

co chceš, Jennifer, ale říkal jsem si, že takhle budeš šťastnější.' ¹⁵⁴ Muž s rysy narcistní osobnosti je schopen ujmout se každé role, které co nejlépe poslouží jeho cílům. Přínosem takového člověka je i schopnost přesvědčit a hrát si se slovy.¹⁵⁵

Když se hrdinka dozví o údajné smrti Anthonyho, Moyesová ji líčí, jako zničenou, přesto by spousta autorů s postavou pracovala jinak, dodala by jí na věrohodnosti záchvatem hysterie, přivalem prudkých vzlyků, nekontrolovaného pláče a podobně. Zde je reakce hrdinky poněkud umírněnější. Možná proto působí poněkud plytce a nevěrohodně. „Jennifer Stirlingová klesla na podlahu, schoulila se do klubička s dopisem přitisknutým k hrudi a tiše se rozplakala.“¹⁵⁶ Její reakce také může být vyvolaná šokem nebo nedostatkem vzpomínek na zemřelého. Proto scéna působí poněkud nevěrohodně.

Na druhou stranu víme, že autorka umí s emocemi smutku a smrti pracovat i úplně jinak. Důkazem je ukázka z předchozího románu *Jako hvězdy v temné noci*. Kdy Margery po smrti milovaného psa naprosto propadá pocitům bezmoci a situaci prožívá daleko intenzivněji. „...která tvrdila, že v sobě nemá ani kousku sentimentálnosti, seděla na verandě schoulená žalem, naříkala jako dítě a na klíně něžně chovala hlavu svého mrtvého psa.“¹⁵⁷ Jennifer také může na smrt reagovat poněkud otupěle, protože jí byla informace sdělena a nebyla sama smrti přítomná. Roli samozřejmě hrají i odlišné povahy obou hrdinek. Ukázka slouží jen k porovnání zpracování tématu jedné autorky ve více knihách.

V první dějové linii se konečně dostáváme k událostem přímo předcházejícím tragické autonehodě. „Pokud její manželství nefunguje, je to její vina, že se dost nesnaží.“¹⁵⁸ Jedním z faktorů, proč se Jennifer konečně rozhoduje opustit manžela, je neustálý tlak na její osobu. Nemožnost se vymanit z role manželky, která nese vinu za nefungující svazek. „Ruce se jí třáslly. Aniž by stále věděla, co dělá, stáhla ze skříně kufr a otevřela ho. Ládovala do něj věci s jakousi podivnou bezmyšlenkovitostí, jako by měla strach, že když o tom začne

¹⁵⁴ MOYES, Jojo. *Poslední dopis od tvé lásky*. 3. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková. Praha: Ikar, 2017. s. 195. ISBN 978-80-249-3479-2.

¹⁵⁵ PONCET-BONISSOL, Yvonne. *Psychický nátlak v rodině*. 1. vyd. Přeložila Hana Holoubková. Praha: Portál, 2012. s. 22-23. ISBN 978-80-262-0153-3.

¹⁵⁶ MOYES, Jojo. *Poslední dopis od tvé lásky*. 3. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková. Praha: Ikar, 2017. s. 196. ISBN 978-80-249-3479-2.

¹⁵⁷ MOYES, Jojo. *Jako hvězdy v temné noci*. 1. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková. Praha: Ikar, 2020. s. 234. ISBN 978-80-249-4347-3.

¹⁵⁸ MOYES, Jojo. *Poslední dopis od tvé lásky*. 3. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková. Praha: Ikar, 2017. s. 206. ISBN 978-80-249-3479-2.

přemýšlet, nikdy to neudělá.“¹⁵⁹ Z ukázky vyvozujeme, že hrdinka jedná v afektu, její rozhodnutí není nijak hlouběji promyšlené.

„V duchu slyšela matčin hlas, viděl její zhrzenou tvář, až se dozví, jakou udělala rodině ostudu, slyšela škodolibě pohoršené šuškáni v kostele.“¹⁶⁰ Přestože pociťuje strach a plně si uvědomuje následky svého jednání, ví, že není cesty zpátky. Že další setrvání v nastalé situaci už je neúnosné.

Jennifer zároveň dodá odvahy i další ženská hrdinka románu. Doposud nebyla hospodyně paní Cordozová v příběhu nijak zvlášť důležitá, přesto v této části bychom ji rádi zmínili. *„Paní Stirlingová,‘ pronesla paní Cordozová, aniž vzhlédla, ‚tohle jsem vám nikdy neřekla.‘ ‚Když jsem ještě žila v Jižní Africe, bylo tam zvykem, že když ženě umře manžel, pomaže okna domu popelem. Když zemřel můj muž, nechala jsem je čistá. Vlastně jsem je ještě vyleštila, takže úplně zářila.*“¹⁶¹ Autorka zde nepřímou naznačuje, že hospodyně Jennifer za její rozhodnutí nijak nesoudí, dokonce ji vlastně podpoří. *„Je půl sedmé. Jestli jste nezapomněla, pan Stirling říkal, že bude doma ve tři čtvrtě na sedm.‘ Bez dalšího slova se narovnala a vyšla z ložnice.*“¹⁶² U autorky je časté, že ženské hrdinky jsou soudržné, málokdy si vzájemně podrážejí nohy, zároveň mezi nimi vznikají nečekaná spojení. Mnohdy přímo nevyřčená, jako třeba zde.

Když Jennifer se sbaleným zavazadlem opouští domov a vydává se vstříc novému začátku, cítí, jak z ní spadlo obrovské břemeno spojené s její společenskou rolí. *„Zmocnila se jí obrovská úleva – už nemusí být paní Stirlingovou, nemusí se oblékat, chovat a milovat podle stanovených pravidel.*“¹⁶³

„Já – jenom chci být s ním. Všeho se kvůli němu vzdávám. Je jenom on. Anthony.“ A při těch slovech se téměř zasmála, strachy i úzkostí.“¹⁶⁴ Zde bychom rádi demonstrovali mentální posun hrdinky, změnu jejího postoje. Zatímco dříve Jennifer ovládal její strach a do určité míry i materialismus, nyní se plně oddala emocím. Pro srovnání zde použijeme předchozí ukázkou z díla: *„Uvědom si, co po mně chceš. Přišla bych o všechno. O svou rodinu... o celý svůj život. Byla by to strašná hanba.*“¹⁶⁵

¹⁵⁹ Tamtéž, s. 210.

¹⁶⁰ Tamtéž, s. 211.

¹⁶¹ Tamtéž, s. 211.

¹⁶² Tamtéž, s. 212.

¹⁶³ Tamtéž, s. 212.

¹⁶⁴ Tamtéž, s. 216.

¹⁶⁵ Tamtéž, s. 180.

Po zjištění toho, že má být Anthony mrtvý, nemá Jenifer kam utíkat, zůstane proto s manželem a snaží se, aby jejich manželství znovu získalo alespoň zdánlivou podobu toho, čím bývalo. „*Prosila ho, aby měl pochopení, aby jí dal ještě šanci, a on nacházel téměř zvrácené uspokojení v tom, že jí připomínal, jak mnohonásobně se proti němu prohřešila.*“¹⁶⁶ Můžeme si povšimnout zvláštního chování manžela, na jednu stranu Jennifer utvrdí v tom, že je její milenec mrtvý, aby jej neopustila, ale na stranu druhou nemá zájem na fungování jejich manželství.

„*Pověz mi něco, začal. Proč jsi mu pořád věrná? Proč zůstáváš s někým, s kým zjevně nejsi šťastná?*“ *Zvedla k němu oči. Asi proto, že jsem mu byla nevěrná.*“¹⁶⁷ Jsou tři věci, které drží Jennifer s Laurencem. Prvním a hlavním z nich je jejich dcera, kterou nám autorka do příběhu celkem neobratně a poněkud kýčovitě naservíruje až ke konci knihy a kterou Jennifer porodí někdy před tím, než zjistí, že je její milenec stále naživu. Dalším z důvodů je, že pokud by odešla, její rodina by ji pravděpodobně odsoudila a třetím důvodem je pocit viny, s kterým se hrdinka snaží vyrovnat tak, že se snaží stát se poslušnou matkou a manželkou, zkrátka nejlepší verzí sama sebe. Autorka na postavě Jennifer demonstruje, jak je s kýmkoli jednoduché manipulovat jen díky pocitu viny. Její manžel ji tak nutí k poslušnosti, nejprve jí naznačí, že nese vinu za smrt milence ze dne autonehody, nadále jí dává za vinu rozpad manželství a v neposlední řadě i nevěru.¹⁶⁸ Naše tvrzení sama autorka podporuje slovy hrdinky: „... *A když jsem uvěřila, že jsem za tu nehodu možná zodpovědná, tak strašně jsem se za to nenáviděla, že byl každý den skoro k nepřečkání...*“¹⁶⁹ Hrdinka na to, že je jí nejspíše manipulováno ze strany manžela přichází zcela nečekaně, zprvu má ovšem tendenci ho obhajovat. „*Ale kdo ti řekl, že jsem mrtvý?*“ *Laurence. Nedívej se na mě tak. On není tak krutý. Myslím, že byl opravdu přesvědčený, že ses zabil.*“¹⁷⁰

Naší snahou je poukázat na myšlenky a chování postav, se kterými Moyesová pracuje. Jak už bylo dříve uvedeno, příběh zakázané lásky je lehce kýčovitým a opakujícím se námětem beletrie, kromě zakázané lásky pracuje autorka v románu i s motivem mateřské lásky a neschopnosti opustit dítě. Ani s touto problematikou autorka nepracuje nijak převratně, což je možná do určité míry škoda. Nastíňuje nám pohled na Jennifer, jako na matku milující

¹⁶⁶ Tamtéž, s. 227.

¹⁶⁷ Tamtéž, s. 255.

¹⁶⁸ STAPLES, Lawrence H. *Vina: prométheovský úděl*. 1. vyd. Přeložil Ivo Müller. Praha: Portál, 2016. s. 93-94. ISBN 978-80-262-1040-5.

¹⁶⁹ MOYES, Jojo. *Poslední dopis od tvé lásky*. 3. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková. Praha: Ikar, 2017. s. 258. ISBN 978-80-249-3479-2.

¹⁷⁰ Tamtéž, s. 260.

svou dceru, na matku, která jí chce chránit a vychovávat a nevzdá se jí ani pro svou velkou lásku. „*Odpust', řekla mu v duchu, toho dne už po tisíci. Ale Laurence by mi nedovolil vzít ji s sebou. A zrovna ty bys po mně nikdy nemohl žádat, abych ji opustila.*“¹⁷¹ Poznámka, že by po ní její milenec Anthony nemohl žádat, „*aby ji opustila*“ se dá také vykládat, jako skrytá narážka na to, že Anthony díky své minulosti a problémům s alkoholem, které jsou v románu též zmíněny, kdysi opustil svého syna.

Ať už se nám do rukou dostane jakýkoli román Jojo Moyesové, vždy je v něm ať už jasně, či skrytě tématika soudržnosti a pochopení žen mezi sebou. S rozdílem toho, že je k vzájemnému semknutí se vedou rozličné důvody. Jednou je to strach, jindy přátelství, pochopení, podobné osudy, nebo jako zde touha po pomstě. „*Moira Parkerová pronesla významně: ,Uvědomujete si, že kdyby někdo zjistil, co provedl, zničilo by ho to. Jednou to stejně vyjde na světlo, víte.*“¹⁷² Pro uvedení do kontextu: Moira je bývalá sekretářka manžela Jennifer. Po tom, co s ním měla krátký románek, po kterém ji následně sesadil z její funkce, je zhrzená. Autorka její postavu vykresluje dle našeho pohledu vcelku rafinovaně. Moira má důkazy o ilegální činnosti svého nadřízeného, přesto se proti němu nepostaví ona sama. Ale důkazy předá jeho ženě. Jedním z důvodů nepochybně je, že sama Moira bude mít čisté ruce, dalším je, že dává Jennifer šanci použít materiály proti manželovi, který má sklony jí manipulovat skrze dítě a dávnou nevěru. Když se Jennifer pídí po tom, proč to bývalá sekretářka dělá, Moira své záměry chytře skryje za porozumění a neochotu nadále sledovat, jak její nadřízený lže a manipuluje vlastní manželku. „*Stáhla rty do tenoučké rudé čárky. ,Kvůli tomuhle.*“ *Vytáhla pomačkaný list papíru a vrazila ho Jennifer do ruky.*“¹⁷³

„*On věděl, že je Anthony naživu?*“ *Roztřásla se.*“¹⁷⁴ V tento moment Jennifer dojde, že jí její manžel celou dobu sprostě lhal, zatímco ona jej neustále sama před sebou omlouvala. Poncet-Bonissolová v knize *Psychický nátlak v rodině* uvádí, že poškozované osoby se často stydí za to, jak zaslepené vůči agresorovi byli. Reakcí na toto zjištění může být prudká zlost a hořkost vůči tomu, že se nechali tak ponižovat.¹⁷⁵ Na což může poukazovat autorka v následujícím textu. „*Jennifer Stirlingová upustila zohýbanou golfovou hůl na zem. Pak si otřela ruce o sukni, sundala z ní drobný střípek, delikátně ho pustila na podlahu,*

¹⁷¹ Tamtéž, s. 274.

¹⁷² Tamtéž, s. 277.

¹⁷³ Tamtéž, s. 277.

¹⁷⁴ Tamtéž, s. 278.

¹⁷⁵ PONCET-BONISSOL, Yvonne. *Psychický nátlak v rodině*. 1. vyd. Přeložila Hana Holoubková. Praha: Portál, 2012. s. 89. ISBN 978-80-262-0153-3.

pak vyšla z pracovny a zavřela za sebou dveře. ¹⁷⁶ Jennifer na předchozí zjištění reaguje velmi impulzivně. Zvláštní je, že i při výbuchu vzteku autorka poukazuje na jakousi noblesu hrdinky.

Když se naposledy snaží promluvit si se svým mužem, zjišťuje, že je lapena daleko důmyslněji, než kdy sama tušila. Manžel si její případný odchod pojistil ze všech stran. A právě tímto se dostáváme hlouběji. Jak už bylo řečeno s neschopností matky opustit vlastní dítě pracuje mnoho autorů, s tématem nevěry také, ale Moyesová do třetice přidává i vypočítavého manžela, který je několik kroků napřed. *„Jennifer, žádný soud nenechá dítě matce, která se dopustila cizoložství – a která nedokáže fungovat bez celé baterie prášků...“* ¹⁷⁷ Poncet - Bonissolová uvádí, že muž s narcistickými sklony svůj protějšek vnímá jako nepřítele, na kterého často aplikuje slovní agresi a ponižování. ¹⁷⁸ Po tom, co Laurence využije léky, které Jennifer bere po autonehodě, jako důvod neschopnosti postarat se o dítě, hlavní hrdinka konečně nabyde odvahy a zmíní se, že ví o skandálu, který se manžel snaží zamést pod koberec. Využije tak spis, který dostala od sekretářky. *„Myslíš, že by mu připadal obdivuhodný i ten spis o plicních chorobách?“* ¹⁷⁹ *„Snažíš se mě vydírat?!“* *„Ale kdepak, na to já jsem moc hloupá, Laurenci, jak jsi mi za ta léta mnohokrát připomněl.“* ¹⁸⁰ Poslední větou z úryvku může autorka narážet mimo jiné na narcistické chování manžela. Kniha *Nebezpečné osobnosti* uvádí, že narcistické osobnosti záleží především na sobě a svých potřebách, to že lepší než ostatní si takový člověk dokazuje soustavným ponižováním druhých lidí, zpravidla pak například partnera. ¹⁸¹

„A i když bude její čin možná znamenat hanbu a opovržení jejího okolí, může své dceři ukázat, že se dá žít i jinak. Že se dá žít, aniž by se člověk musel umrtvovat. Že se dá žít, aniž by se člověk musel celý život omlouvat za to, kým je.“ ¹⁸² Hlavní hrdince dodává sílu, kterou pro odchod z manželství nikdy neměla vidina lepší budoucnosti pro svou dceru. A tak se konečně odhodlává. Můžeme proto tvrdit, že láska, kterou cítila k milenci Anthonymu, nebyla nikdy natolik silná, aby skutečně od manžela odešla, přestože románek trval dlouhé

¹⁷⁶ MOYES, Jojo. *Poslední dopis od tvé lásky*. 3. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková. Praha: Ikar, 2017. s. 279. ISBN 978-80-249-3479-2.

¹⁷⁷ Tamtéž, s. 281.

¹⁷⁸ PONCET-BONISSOL, Yvonne. *Psychický nátlak v rodině*. 1. vyd. Přeložila Hana Holoubková. Praha: Portál, 2012. s. 31. ISBN 978-80-262-0153-3.

¹⁷⁹ MOYES, Jojo. *Poslední dopis od tvé lásky*. 3. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková. Praha: Ikar, 2017. s. 282. ISBN 978-80-249-3479-2.

¹⁸⁰ Tamtéž, s. 282.

¹⁸¹ NAVARRO, Joe a POYNTER, Toni Sciarra. *Nebezpečné osobnosti: jak je odhalit a chránit se před nimi: příručka bývalého agenta FBI*. 1. vyd. Praha: Grada, 2015. s. 85-87. ISBN 978-80-247-5487-1.

¹⁸² MOYES, Jojo. *Poslední dopis od tvé lásky*. 3. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková. Praha: Ikar, 2017. s. 284. ISBN 978-80-249-3479-2.

měsíce. Teprve až po narození dcery si hrdinka plně připustí, v jakém světě žije. A protože cítí skutečně silnou lásku, a to jak sama k sobě, tak především ke svému dítěti, opustí manžela. Jennifer totiž nechce, aby dcera vyrůstala ve stejném útlaku jako ona sama.

Nyní se opět vracíme zhruba do roku 2012 a k hlavní hrdince Ellie, která za celý průběh knihy neprodělá žádnou výraznější změnu, její chování se cyklicky opakuje. Pohádá se s milencem, usmíří se s milencem a není schopna stejně jako Jennifer tento nefunkční vztah ukončit.

Obě ženy jsou provázané pouze dopisy, které Ellie našla v archivu, a nyní si je neustále dokola pročítá a představuje si lásku, která kdysi musela existovat mezi Jennifer a Anthonym, aniž by o ní věděla cokoli jiného. Zároveň má potřebu o milostných dopisech mluvit s každým, kromě svého milence Johna. „*Neví, proč je ohledně toho dopisu tak zdrženlivá, ale připadalo by jí zvláštní ukazovat mu ten výlev prudkých citů. Má strach, aby si snad nemyslel, že k tomu má nějaký skrytý důvod.*“¹⁸³ Deetjensová by Ellie popsala, jako ženu, která popírá pravdu a sama sebe, aby se zalíbila svému partnerovi, zadržuje své city a ve snaze být milována, dělá to, co má pocit, že chce druhý vidět, či slyšet.¹⁸⁴ Zde pozorujeme jeden z rozdílů mezi Jennifer a Ellie, přestože žije Ellie v době daleko uvolněnějších názorů a ženy mají daleko větší práva, není schopna vyjádřit svůj postoj ze strachu, že o milence přijde. Zato Jennifer své postoje vyjadřovala docela často, přestože byly manželem přehlíženy.

„*Že jsem ženatej, s tím nic nenadělám, Ellie,*“ řekne nakonec. „*Mrzí mě, že tě to zraňuje, ale nemůžu nejet na dovolenou jenom proto – ...*“¹⁸⁵ Ellie si nedokáže připustit, že když má poměr s ženatým mužem, neubližuje nejen sobě, ale také jeho rodině a dětem. Slepě toleruje jeho výmluvy, přehlíží to, že se nehodlá rozvést ani danou situaci nijak řešit. Autorka tak naznačuje, že hrdinka buď tak slepě miluje, nebo začíná mít problém s citovou závislostí na dané osobě. Deetjensová taktéž říká: „*Jednou z charakteristik citově závislého je jeho neuvěřitelná tolerance vůči netolerovatelnému.*“¹⁸⁶ O pravdivosti tvrzení, že autorka zde poukazuje na citově závislého člověka svědčí i odmítavé chování hlavní hrdinky a neschopnost připustit si kritiku, na kterou reaguje velmi podrážděně. „*Cože? Takže každá*

¹⁸³ Tamtéž, s. 294.

¹⁸⁴ DEETJENS, Marie-Chantal. *Citová závislost: jak se z ní vymanit*. 1. vyd. Přeložila Abigail Kozlíková. Praha: Portál, 2014. s. 36. ISBN 978-80-262-0588-3.

¹⁸⁵ MOYES, Jojo. *Poslední dopis od tvé lásky*. 3. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková Praha: Ikar, 2017. s. 296. ISBN 978-80-249-3479-2.

¹⁸⁶ DEETJENS, Marie-Chantal. *Citová závislost: jak se z ní vymanit*. 1. vyd. Přeložila Abigail Kozlíková. Praha: Portál, 2014. s. 49. ISBN 978-80-262-0588-3.

láska, která není snadná a nekomplikovaná, musí skončit tragicky? “ Sama slyší ten defenzivní tón ve svém hlase. “¹⁸⁷

Autorka ovšem zachycuje i momenty, ve kterých je Ellie nakloněná připustit si, že zdravý vztah muže a ženy vypadá naprosto jinak než ten, ve kterém setrvává ona. Bohužel pokaždé, když má hrdinka takovouto světlou chvíli, záhy si chování milence zase omluví a řešení jejího problému je tak opět na začátku. „*V poslední době si pomalu uvědomuje, že ten sen se začíná maličko rozplývat a že co jí do života vstoupil John, opustil ji říz, jímž byla dosud v redakci proslulá, a že vztah, který jí kdysi dával energii, ji začíná sužovat způsobem poněkud nezáviděníhodným, ale rozhodla se tomu nevěnovat pozornost.*“¹⁸⁸ Hrdinka sama na sobě také pozoruje jak profesní, tak psychické změny. Ani v zaměstnání už není Ellie na vrcholu, jak tomu bývalo dřív. Články odevzdává pozdě, je nesoustředěná a neustále vše odkládá. „*Ellie, to už máš trochu na doraz, ne? Myslela jsem, že to budeš mít už dávno po kupě,*“ *pronese Melissa ledově.*“¹⁸⁹

„*A miluje taky on tebe?*“ *Najednou Nicky hrozně nenávidí.*“¹⁹⁰ Pokud se někdo Ellie pokusí naznačit, že ženatý John ji nemusí nutně milovat, její chování se stává nepřiměřeným. Deetjensová uvádí k citové závislosti i to, že závislost je živena strachem z rozchodu, která bývá spojena s nedostatkem sebedůvěry, sebeúcty a pokroucenou představou lásky.¹⁹¹

Asi v poslední čtvrtině knihy se konečně dočkáváme střetnutí se obou žen. Doposud jsme jejich životy sledovali odděleně. Nyní Ellie vyhledala Jennifer a rozhodla se jí vrátit její dopisy. Také ji zajímalo, jestli láska mezi ní a Anthonym přetrvala nebo nikoli. Ellie jako novinářka je přirozeně zvědavá, navíc ovšem nabývá pocitu, že protože má stejně, jako Jennifer kdysi milence jsou jaksi propojené. „*A já... já mám taky milence,*‘ *vyhrkne a vlastně neví, proč to řekla.*“ „*On...on je ženatý.*“ „*Ach tak. Takže ty dopisy vás oslovily.*“ „*„,Ano, celý ten příběh. Jak člověk chce něco, co nemůže mít. A jak nikdy nemůže říct, co doopravdy cítí.*“¹⁹² Ellie se postupně začne otevírat a nedokáže si vysvětlit, proč své pochyby o vztahu s ženatým mužem vypráví právě Jennifer, které má v té době již docela úctyhodný věk. Možná k ní cítí jistou náklonnost, protože pomocí dopisů nahlédla do jejího soukromí, možná

¹⁸⁷ MOYES, Jojo. *Poslední dopis od tvé lásky*. 3. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková. Praha: Ikar, 2017. s. 302. ISBN 978-80-249-3479-2.

¹⁸⁸ Tamtéž, s. 305.

¹⁸⁹ Tamtéž, s. 311.

¹⁹⁰ Tamtéž, s. 309.

¹⁹¹ DEETJENS, Marie-Chantal. *Citová závislost: jak se z ní vymanit*. 1. vyd. Přeložila Abigail Kozlíková. Praha: Portál, 2014. s. 41. ISBN 978-80-262-0588-3.

¹⁹² MOYES, Jojo. *Poslední dopis od tvé lásky*. 3. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková. Praha: Ikar, 2017. s. 349. ISBN 978-80-249-3479-2.

se jí svěřuje, protože má pocit, že právě ona ji nebude soudit, nebo jí o tom vypráví právě proto, že čeká povzbuzení, aby ve vztahu vytrvala.

„Ten muž, se kterým jsem, John... já vlastně vůbec nevím, co si myslí. Nebavíme se o tom, co mezi námi je.“¹⁹³ Ellie má chvílemi v románu sklony k procesu citového uzdravení. A to především, když vede dialogy s Jennifer. Uvědomuje si, že je na jejím vztahu něco špatně. Dle Deetjensové je důležité dospět k přiznání si jistých potíží, které nás trápí, díky tomu se dostaneme blíže k procesu trvalého zbavení se jich.¹⁹⁴ Jenže hrdinka si problémy ve vztahu jen zřídka kdy připustí, Moyesová u hrdinky snahu k nápravě vyjadřuje jen velmi okrajově a obvykle když už si hrdinka uvědomí, že její vztah s ženatým mužem by mohl být problematický, opět nad svým zjištěním zavře oči.

Díky tomu, že se ženy setkají po zhruba padesáti letech od děje milostného příběhu Jennifer, nám autorka také dává srovnání doby, například v tom, že co bylo kdysi téměř neakceptovatelné, nyní se bere za vcelku běžnou záležitost. „Rozvod byl tenkrát úplně něco jiného než dnes, Ellie. Strašná věc.“¹⁹⁵ Také se podkrývá postoj a předsudky vůči rozvodu Jennifer a Laurence, které padaly z úst společných přátel. „Jestli chceš žít v mravním úpadku tak prosím. Ale máš dítě.“¹⁹⁶ „A nemůžeš čekat, že my ostatní ti to budeme schvalovat.“¹⁹⁷

Po rozhovoru s Jennifer se Ellie opět zamýšlí nad tím, jaký život vede. Po další hádce s milencem je jí do pláče. Ve slabé chvílce narazí na pracovníka archivu, který jí celou dobu pomáhá pátrat po Jennifer i zmizelých dopisech. A díky tomu, že s Ellie tráví spoustu času, utvoří si obrázek i na její vztah. „Na tak chytrou holku,‘ pronese, ‚jsi pozoruhodně tupá.‘ Vztáhne ruku a palcem jí setře slzu z tváře.“¹⁹⁸ Ellie nakonec s pracovníkem archivu se vzteku na Johna a pod vlivem alkoholu stráví noc.

Druhý den ráno má obrovské výčitky svědomí, cítí se, jako by Johna podvedla, na tento popud si vyslechne názor kamarádky, která jí radí opustit Johna a pokusit se o nový vztah. „Ellie, spíš s ženatým chlapem, kterej skoro určitě pořád spí se svojí ženou. Nic ti neslíbil, skoro nikam s tebou nechodí, neplánuje od ní odejít.“ Ellie na to reaguje klasickým způsobem

¹⁹³ Tamtéž, s. 349.

¹⁹⁴ DEETJENS, Marie-Chantal. *Citová závislost: jak se z ní vymanit*. 1. vyd. Přeložila Abigail Kozlíková. Praha: Portál, 2014. s. 73. ISBN 978-80-262-0588-3.

¹⁹⁵ MOYES, Jojo. *Poslední dopis od tvé lásky*. 3. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková. Praha: Ikar, 2017. s. 351. ISBN 978-80-249-3479-2.

¹⁹⁶ Tamtéž, s. 366.

¹⁹⁷ Tamtéž, s. 366.

¹⁹⁸ Tamtéž, s. 384.

– popíráním. „*To nemůžeš vědět!*“¹⁹⁹ Ačkoli se již dějově blížíme ke konci knihy, Ellie stále není schopna opustit fázi popírání. Ján Praško v knize *Poruchy osobnosti* definoval popření takto: „*Jedinec není schopen unést bolest, kterou by s sebou přineslo připuštění skutečnosti, uchýlí se tedy k obranému mechanismu popření.*“²⁰⁰ Moyesová nám zde předvádí přímo učebnicový příklad ženy, která je schopna žít jen ve své bublině a ignorovat cokoli, co by mohlo její iluzi narušit.

Ellie stačí jen nepatrný podnět. Milá SMS zpráva, to, že si na ni John najde chvíli čas, že zavolá a ona si okamžitě odvodí následující: „*Představuje si sebe samu v kavárně v nějaké blíže neurčené budoucnosti, jak říká Nicky a Corinne: Jasně že se nastěhuje ke mně. Ale jenom, než si najdeme něco většího. Děti budeme mít každéj druhej víkend.*“²⁰¹ Dle Deetjensové citově závislý člověk zbožňuje svou ikonu. *Nejde o skutečný vztah, ale o honbu za přeludem vášnivé lásky. Jeho závislost ho vede k tomu, že se stále v čím dál větší míře podřizuje.*²⁰²

*Ale i tato hrdinka se dočká šťastného konce. I když ne tak, jak bychom asi očekávali. „Žena si všimne jejího šoku. „Jo, říkala jsem si, že to jméno asi znáte. Asi jste si k němu nechtěla přiřazovat žádněj obličej, co? Nechtěla jste o mně moc přemýšlet. Pomyšlení, že má John manželku, vás asi trochu obtěžovalo.“*²⁰³ Autorka konečně ukončuje v kruhu jdoucí trápení hlavní hrdinky Ellie. Pomáhá si zde postavou podváděné manželky. Dovolíme si konstatovat, že toto řešení pro Moyesovou není standartní. Obvykle jsou její hrdinky dosti silné a uvědomělé na to, aby se citově odpoutaly samy. Zde hrdinka není schopna situaci vyřešit sama. Proto do děje vstupuje další žena, která jí otevře oči a vytyčí jasné meze. „*Přála bych vám, abyste jednou skončila jako nešťastná osamělá ženská. Ale vlastně doufám, že jednou budete mít svoje děti Ellie Haworthová. A pak budete vědět, jaký to je, když je člověk zranitelněj. A jak musí pořád bojovat, pořád být ve střehu, jenom aby jeho děti mohly vyrůstat s tátou*“²⁰⁴ Moyesová zde opět pracuje s motivem mateřské lásky. S tím, jakou sílu žena mnohdy musí mít, čemu všemu čelit, co všechno tolerovat, aby zabezpečila svým dětem šťastný domov.

¹⁹⁹ Tamtéž, s. 387.

²⁰⁰ PRAŠKO, Ján. *Poruchy osobnosti*. 2. vyd. Praha: Portál, 2009. s. 42. ISBN 978-80-7367-558-5.

²⁰¹ MOYES, Jojo. *Poslední dopis od tvé lásky*. 3. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková. Praha: Ikar, 2017. s. 404. ISBN 978-80-249-3479-2.

²⁰² DEETJENS, Marie-Chantal. *Citová závislost: jak se z ní vymanit*. 1. vyd. Přeložila Abigail Kozlíková. Praha: Portál, 2014. s. 36. ISBN 978-80-262-0588-3.

²⁰³ MOYES, Jojo. *Poslední dopis od tvé lásky*. 3. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková. Praha: Ikar, 2017. s. 420. ISBN 978-80-249-3479-2.

²⁰⁴ Tamtéž, s. 420.

„Zavře oči a znovu spatří její výjev, který se jí poslední hodinu vznáší před očima: strnulou tvář Jessiky Armourové, ty děsivé oči a vlasy, které se jí při řeči vlnily kolem obličeje jakoby elektrizované jejím hněvem a bolestí.“²⁰⁵ „Když znovu otevře oči, nechce už vidět Johnova slova, nechce v nich vidět odraz svého já. Jako by se probudila z obzvlášť živého snu, který trval celý rok. Uvědomuje si, jak obrovskou udělala chybu. Smaže jeho zprávu.“²⁰⁶ Ellie musela díky Johnově manželce utrpět šok, který potřebovala. Najednou se její postava začíná chovat zcela odlišně, než tomu bylo doposud, konečně jí dochází, jak špatné to s ní bylo. Kromě prozření v osobním životě se opět začne naplno věnovat své práci, kterou kvůli romáнку zanedbávala. „Když si po sobě čte výsledek, rozpláče se a několikrát se hlasitě zasměje. Objeví v sobě něco, nebo možná někoho, o něž načas přišla.“²⁰⁷

Přesto si neodpustí ještě poslední setkání s Johnem, tentokrát už ale opravdu naposledy. Potřebuje v sobě totiž celou událost uzavřít. „Sedí tu a dovolí si pozorně prohlédnout muže naproti sobě: muže, který ji tak dlouho pronásledoval ve snech.“²⁰⁸ Autorka zde naznačuje, jak hluboko v její mysli byl John zakořeněn. „„No, řekněme si to upřímně, nebyl to žádnéj příběh velký lásky, co?‘ Proti její vůli ji zabolí, že se ani nepokusil protestovat.“²⁰⁹ I když je pro Ellie vidět se s ním stále citlivou záležitostí, konečně už vidí, co za člověka vlastně je. „„Kdybych věděl, že to nezvládneš, nikdy bych si s tebou ani nezačal.‘ A tady to je. Ta pravda, před kterou celý rok utíkala.“²¹⁰

Po celou dobu sledujeme, jak dopisy adresované Jennifer působí na Ellie, jak je srovnání s vlastním mileneckým poměrem, jak nad nimi přemýšlí, jak ji dojímají. Na závěr Ellie na oplátku ovlivní život Jennifer. Díky zvědavé novinářce se totiž po letech konečně opět setká s Anthonyem. „„Nevím, jestli nejsem příšerně vlezlá. Možná dělám strašlivou chybu. Ale tady máte tu adresu, pane O’Hare.‘ “ Když má Jennifer strach a snaží se ze setkání se svým dávným milencem vycouvat, Ellie ji nenechá. Opět sledujeme, jak autorka pracuje s ženskou soudržností. Stejně jako je tomu ve většině jejích knih. „Dvakrát Jennifer naléhala, aby se vrátily, že jedou příliš pozdě, že už je všechno marné a zbytečné. Ellie předstírala, že neslyší.“²¹¹ A tak si Ellie díky Jennifer uvědomí, jak má vypadat vzájemné pouto dvou lidí,

²⁰⁵ Tamtéž, s. 421.

²⁰⁶ Tamtéž, s. 422.

²⁰⁷ Tamtéž, s. 447.

²⁰⁸ Tamtéž, s. 450.

²⁰⁹ Tamtéž, s. 450.

²¹⁰ Tamtéž, s. 451.

²¹¹ Tamtéž, s. 464.

kteří se milují, a Jennifer se díky Ellie setká s mužem, kvůli kterému se kdysi chtěla všeho vzdát.

7 Komparace motivů, témat a hlavních postav analyzovaných textů

7.1 Motivy a témata

K rozboru a interpretaci jsme volili knihy, které jsou si vzdáleně podobné. Jak v knize *Jako hvězdy v temné noci*, tak v románu *Poslední dopis od tvé lásky* autorka pracuje s nastíněním historického kontextu doby. Poprvé se jedná přibližně o období hospodářské krize v Americe, podruhé o období zhruba 60.–70. let 20. století v Anglii.

V obou knihách jsou na pozadí příběhu obrovské těžební společnosti. V knize *Jako hvězdy v temné noci* jde o společnost na těžbu černého uhlí provozovanou tchánem a manželem ústřední ženské postavy. V románu *Poslední dopis od tvé lásky* jde o společnost na těžbu azbestu, kterou vlastní manžel hlavní protagonistky.

V obou knihách je také zmíněna tematika sňatků, které mají spíše rozumový než citový charakter. Oba sňatky také nakonec končí rozvodem partnerů.

7.2 Hlavní hrdinky

Cílem, který si tato práce mimo jiné kladla, byl rozbor chování a vývoje čtyř hlavních hrdinek Margery, Alice, Jennifer a Ellie, dále pak srovnání charakteru hrdinek v jednotlivých knihách. V rozboru samostatných románů *Jako hvězdy v temné noci* a *Poslední dopis od tvé lásky* autorka pracuje se čtyřmi odlišnými postavami, které mají různě rychlý vývoj, různé osudy, ale přesto jsou spojeny určitou tematikou.

Zjistili jsme, že postava Alice z románu *Jako hvězdy v temné noci* řeší neshody s tchánem a také narůstající násilí z jeho strany. Hrdinka Margery má s násilím také zkušenosti díky pohnuté minulosti s vlastním otcem.

Naopak hrdinky druhé knihy problematika fyzického násilí naprosto mívají. Pokud provedeme srovnání mezi dvěma romány postava Alice z díla *Jako hvězdy v temné noci* řeší nefungující manželství, jehož hlavním problémem je manželova sexuální odtažitost. Taktéž Jennifer v románu *Poslední dopis od tvé lásky* řeší rozpad manželství důvody jsou však odlišné. Její manžel ji zanedbává, nemá na ni čas, ponižuje ji, chová se povýšeně. Psychicky ní manipuluje.

V obou knihách se také prolíná otázka mateřské lásky a opuštění dítěte. Margery v jednu chvíli, když sedí ve vězení, opouští své dítě, nechce, aby jej lidé odsuzovali na základě toho,

kdo jej porodil. Oproti tomu Jennifer řeší, že by své dítě opustit nedokázala, nakonec však opustí manžela, protože je to tak pro ni i dítě nejlepší.

Jistou podobnost nalézáme také v chování rodičů Alice a Jennifer. Ať už je mezi jejich příběhy rozdíl třiceti let (30. léta v Americe a 60. léta v Anglii) autorka zde poukazuje na podobnou škrobenost obou rodin. „*Kdyby ses ovšem rozhodla vrátit domů bez svého muže, považuji za nutné Ti sdělit, že bys u nás už nebyla vítána.*“²¹² Dopis od Aliciny matky. „*Vysmrkala se. „Za lásku k tobě bych zaplatila opravdu draze. Moji rodiče by se mě zřekli.*“²¹³ Věta, kterou Jennifer vysvětluje Anthonymu, proč nemůže opustit manžela.

Naopak odlišně tematicky i povahově autorka pracuje například s hrdinkami Margery z románu *Jako hvězdy v temné noci*, která si nechce muže, kterého miluje pustit příliš blízko k tělu a sabotuje každou jeho snahu o sňatek mezi nimi. „*Natáhla se k němu a vzala jej za ruku. „Nemyslíš, že když jsem s tebou čistě jen proto, že chci – ne proto, že mi to nakazuje nějaký prstýnek na ruce –, je to vlastně mnohem větší láska?*“²¹⁴ A Ellie z románu *Poslední dopis od tvé lásky*, které v kontrastu k Margery doufá, že se kvůli ní její ženatý milenec rozvede. „*Představuje si sebe samu v kavárně v nějaké bližší neurčené budoucnosti, jak říká Nicky a Corinne: Jasně že se nastěhuje ke mně. Ale jenom, než si najdeme něco většího. Děti budeme mít každéj druhej víkend.*“²¹⁵

Jak už bylo v průběhu rozboru titulu *Jako hvězdy v temné noci* řečeno, autorka odlišně pracuje i s jednotlivými postavami v jedné knize. Zatímco z Alice se stává uzavřenější a odolnější, samostatnější žena, Margery se čím dál více citově rozvíjí. Ukazuje přátelům slabá místa, sdílí s nimi své radosti i starosti, z uzavřené ženy se stává člověk, který se nebojí říct si o pomoc. „*Prosím.*“²¹⁶ *Nikdy o nic neprosila.*

²¹² MOYES, Jojo. *Jako hvězdy v temné noci*. 1. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková. Praha: Ikar, 2020. s. 188. ISBN 978-80-249-4347-3.

²¹³ MOYES, Jojo. *Poslední dopis od tvé lásky*. 3. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková. Praha: Ikar, 2017. s. 181. ISBN 978-80-249-3479-2.

²¹⁴ MOYES, Jojo. *Jako hvězdy v temné noci*. 1. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková. Praha: Ikar, 2020. s. 166. ISBN 978-80-249-4347-3.

²¹⁵ MOYES, Jojo. *Poslední dopis od tvé lásky*. 3. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková. Praha: Ikar, 2017. s. 404. ISBN 978-80-249-3479-2.

²¹⁶ MOYES, Jojo. *Jako hvězdy v temné noci*. 1. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková. Praha: Ikar, 2020. s. 175. ISBN 978-80-249-4347-3.

Závěr

Bakalářská práce se zabývá ženskými postavami v románech *Jako hvězdy v temné noci* a *Poslední dopis od tvé lásky* současné britské autorky Jojo Moyesové. Cílem této práce je poukázat na způsob, jakým s ženskými postavami vybraná autorka pracuje. V obou již zmíněných knihách bylo nalezeno mnoho odlišností v charakterech i jednáních hlavních protagonistek, zároveň jsme se snažili poukázat nejen na odlišnosti, ale i na podobnost určitých aspektů v obou dílech.

Bakalářská práce si kladla za cíl analýzu a interpretaci obou děl britské autorky, kde jsme mimo rozbor hlavních hrdinek částečně provedli i posouzení jiných postav, které ve větší míře ovlivňovaly děj obou vybraných beletristických děl.

V teoretické části pak tato práce zmiňuje biografii a bibliografii autorky, nastiňuje kontext doby, do níž jsou romány zasazeny, a pohlíží na romány z hlediska výstavby, tedy tektoniky a děje.

Závěrem lze konstatovat, že Jojo Moyesová patří mezi autory píšící současnou světovou beletrii pro ženy. Tématikou disfunkčních vztahů, nových začátků, či dalších závažnějších témat se zabývají i jiní autoři. Jmenovitě můžeme zmínit třeba Johna Greena, jehož knihy jsou podobné autorčině trilogii: *Než jsem tě poznala*, *Život po tobě*, či *Sama sebou*. Dále sem řadíme například Colleen Hooverovou, která rovněž řeší problematiku partnerských vztahů, či Taylor Jenkins Reidovou.

Informační zdroje

Primární literatura

MOYES, Jojo. *Jako hvězdy v temné noci*. 1. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková. Praha: Ikar, 2020. ISBN 978-80-249-4347-3.

MOYES, Jojo. *Poslední dopis od tvé lásky*. 3. vyd. Přeložila Lucie Mikolajková. Praha: Ikar, 2017. ISBN 978-80-249-3479-2.

Sekundární literatura

DEETJENS, Marie-Chantal. *Citová závislost: jak se z ní vymanit*. 1. vyd. Přeložila Abigail Kozlíková. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0588-3.

DOLGINS, Adam. *Velká kniha rock'n'rollových jmen: jak ke svým jménům přišli Arcade Fire, Led Zeppelin, Nirvana, Vampire Weekend a 532 dalších kapel*. 1. vyd. Přeložil Milan Janeček. Praha: Volvox Globator, 2019. ISBN 978-80-7511-487-7.

EDMÜLLER, Andreas a WILHELM, Thomas. *Velká kniha manipulativních technik*. 1. vyd. Přeložila Iva Michňová. Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-3778-2.

HELUS, Zdeněk. *Úvod do psychologie. 2., přepracované a doplněné vydání*. Psyché. Praha: Grada, 2018. ISBN 978-80-247-4675-3.

HORT, Jakub a RUSINA, Robert. *Paměť a její poruchy: paměť z hlediska neurovědního a klinického*. 1. vyd. Praha: Maxdorf, 2007. ISBN 978-80-7345-004-5.

JUNG, Carl Gustav. *Vývoj osobnosti*. 1. vyd. Přeložil Karel Plocek a Petr Babka. Praha: Portál, 2022. ISBN 978-80-262-1954-5.

KOŠŤÁLOVÁ, Michaela. *Ze zákulisí života královny Alžběty II.* 1. vyd. Praha: Petrklíč, 2016. ISBN 978-80-7229-585-2.

LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. *Průvodce literárním dílem: výkladový slovník základních pojmů literární teorie*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství H & H, 2002. ISBN 8073190206.

MACHALOVÁ, Tatiana. *Lidská práva proti rasismu*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 2001. ISBN 80-7239-099-6.

MIKOVÁ, Šárka. *Milovat nestačí: cesta k sebehodnotě s Teorií typů*. 1. vyd. Praha: Mea Gnosis, 2022. ISBN 978-80-11-01981-5.

MOCNÁ, Dagmar a PETERKA, Josef. *Encyklopedie literárních žánrů*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X.

NAVARRO, Joe a POYNTER, Toni Sciarra. *Nebezpečné osobnosti: jak je odhalit a chránit se před nimi: příručka bývalého agenta FBI*. 1. vyd. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5487-1.

NEUMANN, Stanislav Kostka a KLOUČKOVÁ, Evženie. *Dějiny ženy: populárně sociologické, etnologické a kulturně historické kapitoly*. 1. vyd. Praha: Otakar II., 1999. ISBN 8086355039.

Oxfordský slovník světových dějin. 1. vyd. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1054-8.

PONCET-BONISSOL, Yvonne. *Psychický nátlak v rodině*. 1. vyd. Přeložila Hana Holoubková. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0153-3.

PRAŠKO, Ján. *Poruchy osobnosti*. 2. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-558-5.

ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem: vývojová psychologie*. 4., doplněné vydání. Praha: Portál, 2021. ISBN 978-80-262-1783-1.

STAPLES, Lawrence H. *Vina: prométheovský úděl*. 1. vyd. Přeložil Ivo Müller. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1040-5.

VLAŠÍN, Štěpán a kol. *Slovník literární teorie*. 2. rozš. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1984. ISBN neuvedeno.

Internetové zdroje

Internetová jazyková příručka [online]. (2008–2023). Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i. [cit. 2023-11-03] Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/>

Jojomoyes.com: About-jojo [online]. ©2016 [cit. 2023-09-07]. Dostupní z: <https://web.archive.org/web/20160609133852/http://www.jojomoyes.com/about-jojo>

The Sexual Revolution, 1960-1980 [online]. ©2010 [cit. 2023-10-17]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20120418174243/http://www.glbtc.com/social-sciences/sexual_revolution,3.html

Anotace

Jméno a příjmení:	Barbora Pročková
Katedra:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	Mgr. Jana Sladová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2024

Název práce:	Ženské hrdinky v díle Jojo Moyesové
Název v angličtině:	Female heroines in the work of Jojo Moyes
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá analýzou a interpretací děl britské autorky Jojo Moyesové, která se ve svých románech zabývá tematikou komplikovaných rodinných vztahů hlavních ženských protagonistek. V bakalářské práci analyzujeme za pomoci dvou vybraných titulů spisovatelky chování žen ve složitých životních situacích. Mezi autorčiny nejznámější díla řadíme například: Než jsem tě poznala, Dívka, již jsi tu zanechal, Jako hvězdy v temné noci, nebo Poslední dopis od tvé lásky.
Klíčová slova:	Moyesová Jojo, Jako hvězdy v temné noci, ženské hrdinky, Poslední dopis od tvé lásky, analýza, interpretace;
Anotace v angličtině:	The bachelor thesis deals with the analysis and interpretation of the works of the British author Jojo Moyes, who in her novels deals with the complicated family relationships of the main female protagonists. In the bachelor's thesis, we analyze the behavior of women in complex life situations with the help of two selected titles of the writer. Among the author's best-known works we include, for example: Me Before You, The Girl You Left Behind, The Giver of Stars, or The Last Letter from Your lover.
Klíčová slova v angličtině:	Moyes Jojo, The Giver of Stars, female protagonists, The Last Letter from Your Lover, analysis, interpretation;

Přílohy vázané v práci:	–
Rozsah práce:	52 stran
Jazyk práce:	Český